

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS — GRONINGEN, BATAVIA

Dr. K. VAN DER HEYDE

LATIJNSE GRAMMATICA

DEEL I: VORMLEER, ingenaaid f 2,00, gebonden . . . f 2,25
DEEL II: SYNTAXIS . . . . . ter perse

OEFENINGEN

BIJ DE LATIJNSE GRAMMATICA

DEEL I: VORMLEER, ingenaaid f 1,50, gebonden . . . f 1,75
DEEL II: SYNTAXIS . . . . . ter perse

In het eerste deel, Vormleer, is gepoogd de leerstof van de 1e klasse te vereenvoudigen. Het bevat slechts datgene, wat, naar het oordeel van den auteur, voldoende is voor het verkrijgen van een helder inzicht in het Latijns flexie-systeem en onontbeerlijk als basis voor de lectuur in de 2de klasse. In een tweetal „Aanhangsels” zijn enige vormen en verschijnselen ondergebracht, die, hoewel zij niet terstond in de 1e klasse noodzakelijk zijn, toch in de loop der jaren moeten worden geleerd.

Een zeer praktisch schoolboek, dat op elke bladzijde den ervaren docent vermaakt en als zodanig onvoorwaardelijke aanbeveling verdient.

Paedagogische Studiën.

Dr. R. H. WOLTJER en Dr. G. W. VAN BLEEK

LEERGANG VOOR HET LATIJN

TEN DIENSTE VAN GYMNASIA EN LYCEA

GRAMMATICA

Eerste deel, Etymologie, ing. f 2,90, geb. . . 3e druk f 3,50
Tweede „ Syntaxis, „ - 2,90, „ . . 2e „ - 3,50

OEFENINGEN

Eerste deel, bij de Etymologie, ing. f 1,90, geb., 3e dr. f 2,25
Tweede „ „ Syntaxis, „ - 1,90, „ 2e „ - 2,25

De leergang-Woltjer is en blijft een wetenschappelijk en praktisch voor onze gymnasia en lycea de brulbaarste en solidste basis.

Paedagogische Studiën.

Dr. J. WOLTJER

LATIJNSE GRAMMATICA

ZESDE DRUK, HERZIEN
DOOR Dr. R. H. WOLTJER

Prijs, ingenaaid f 8,50, gebonden . . . . . f 8,90

VERBARIUM LATINUM

DOOR

Dr. W. HOVING

Conrector Gemeentelijk Lyceum te
’s-Gravenhage

EN

Mr. J. J. A. ZUIDWEG

Leraar Stedelijk Gymnasium te
Arnhem

f 1,50

BIJ J. B. WOLTERS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ N.V.
GRONINGEN, BATAVIA, 1937

VOORBERICHT.

Voor een enigszins vruchtbare lectuur achten wij het nodig, dat niet alleen de vormen, maar ook de betekenissen van de verba met de composita er bij de leerlingen goed in zitten; dat evenwel voortgezette lectuur zonder aparte training op dit punt de nodige preciesheid en vastheid vanzelf tijdig aan zou kweken, geloven wij met de practijk voor ogen steeds minder. Het hierbij aangeboden boekje, in de klas ontstaan, wil het mogelijk maken deze als fundament zo belangrijke stof voortdurend in éénzelfde vorm te herhalen op een wijze, *concreter en vollediger* dan dit in de schoolgrammatica's gebeurt en meer *geordend, geconcentreerd* en *permanent* dan dit door het leren van thema's en daarbij passende woordenlijstjes mogelijk is.

Het belangrijkste achten wij de zeker niet altijd even gelukkig geslaagde poging om de betekenissen toe te lichten in niet al te lange en te kleurloze zinnen, waarvan de vertaling zo letterlijk mogelijk is gehouden. In een prospectus hebben wij van onze bedoelingen uitvoeriger rekenschap gegeven.

Wij hopen, dat de gebruikers ons de uitbreiding van de latijnse woordenschat in de titel zullen vergeven en houden ons voor op- en aanmerkingen gaarne aanbevolen.

's Gravenhage, } Jan. '37.
Arnhem, }
Dr. W. HOVING.
Mr. J. J. A. ZUIDWEG.

BOEKDRUKKERIJ J. B. WOLTERS' U.M.

Bibliotheek
Theologische
Faculteit
Tilburg

613.489
TFK-B 4361
Doi. 125.115-81 + doi. 453.9-81

I. VERBA

ALS CAPIO.

capere capio	cepi captum	1. nemen, krijgen. 2. opnemen 3. innemen 4. vangen	Augustus omnem Caesaris hereditatem cepit. Claudius Civilis pro Batavorum libertate arma cepit. Hannibal Saguntum cepit. Annosa vulpes haud capitur laqueo.	Augustus heeft de gehele nalatenschap van Caesar gekregen. Claudius Civilis nam voor de vrijheid der Bataven de wapenen op. Hannibal heeft Saguntum ingenomen. Een oude vos laat zich niet met een strik vangen.
accipere accipio	accepi acceptum	aannemen, ontvangen	Socrates a discipulis nunquam pecuniam accepit. Xerxes ad Salaminem gravem cladem accepit.	Socrates nam van zijn leerlingen nooit geld aan. Xerxes heeft bij Salamis een zware nederlaag ontvangen (= geleden).
concupere concupio		1. in zich opnemen, opnemen, vatten 2. (vlam) vatten 3. in woorden vatten, uitspreken	Terra innumerabilia semina concipit. Ulixes acerbissimum odium in Palamedem animo concepit. Classis Aeneae, a mulieribus accensa, ignem concepit. Frustra matronae in arce preces concipiebant.	De aarde neemt ontelbare zaden in zich op. Ulixes vatte (in zijn geest) zeer bittere haat tegen Palamedes op. De vloot van Aeneas, door de vrouwen aangestoken, vatte vlam. Tevergeefs spraken de vrouwen op de burcht haar gebeden uit.
decipere decipio		misleiden, bedriegen	Mundus vult decipi, ergo decipitur.	De wereld wil bedrogen worden; laat zij dus bedrogen worden.
excipere excipio		1. uitzonderen 2. opnemen 3. opvangen	Alexander, Thebas vastans, domum Pindari excepit. Euander Aeneam tecto excepit. Horatius Cocles impetum hostium solus excepit.	Alexander zonderde, toen hij Thebe verwoestte, het huis van Pindarus uit. Euander nam Aeneas op in zijn huis. Horatius Cocles ving de aanval der vijanden alleen op.
incipere incipio	coepi	beginnen	Facilius est magnum opus incipere quam finire.	Het is gemakkelijker een groot werk te beginnen dan te beëindigen.
intercipere intercipio		wegkapen, onderscheppen	Romani Sardiniam fraude intercepterunt. Catilina litteras, a Cicerone interceptas, non accepit.	De Romeinen hebben Sardinië bedriegelijk weggekaapt. Catilina heeft de brief, die door Cicero onderschept was, niet ontvangen.
praecipere praecipio		voorschrijven, verordnen	Quidquid praecipies, esto brevis!	Wat gij ook voorschrijft (eigenl.: zult voorschrijven), wees kort!
recipere recipio		1. ontvangen 2. terugkrijgen 3. se:zich terugtrekken	Nulla, quae multos amicos recipit, angusta est domus. Ex fuga milites animos receperunt. Caesar se recepit e Germania.	Geen huis, dat vele vrienden ontvangt, is klein. Na de vlucht kregen de soldaten hun moed terug. Caesar trok zich terug uit Germanië.
suscipere suscipio		op zich nemen, ondernemen	Crassus bellum Parthicum suscepit.	Crassus ondernam de Parthische oorlog.

cupere cupio	cupivi cupitum	begeren	Nitimur in vetitum semper cupimusque negata.	Wij streven altijd naar het verbodene en begeren, wat (ons) is ontzegd.			
fodere fodio	fodi fossim						
confodere, perfodere confodio, perfodio	}						
effodere effodio							
fugere fugio	fugi fugitum	graven	Pueri in litore scrobem foderunt.	De kinderen hebben een kuil gegraven op het strand.			
aufugere aufugio	}						
confugere confugio							
effugere effugio							
perfugere, transfugere perfugio, transfugio	doorboren	Alexander Clitum sua manu perfodit (confodit).	Alexander heeft Clitus eigenhandig doorboord.				
iacere iacio				ieci iactum			
abacere abacio		abieci abiectum	Cornix cornici oculos non effodit.	De ene kraai pikt de ander de ogen niet uit. (Soortgenoten helpen elkaar.)			
adicere adacio							
conicere conicio		uitgraven, uitsteken	Oves ultro fugiet lupus.	De wolf zal uit eigen beweging de schapen ontvluchten. (Het zal de omgekeerde wereld worden.)			
deicere deicio							
disicere disicio							
		vluchten	Cum Achillem vidisset, Hector aufugit.	Hector vluchtte weg, toen hij Achilles zag.			
		wegvluchten	Venus, in pugna vulnerata, ad lovem confugit.	Venus, in de strijd gewond, nam haar toevlucht tot Juppiter.			
		ergens heen vluchten, zijn toevlucht nemen	Ulixes in antro Polyphemi mortem effugit.	Ulixes ontkwam in de grot van Polyphemus aan de dood.			
		ontkomen	Hannibal metuit ne Galli in acie perfugerent (transfugerent).	Hannibal vreesde, dat de Galliërs in de strijd zouden overlopen.			
		overlopen	Alea iacta est.	De teerling is geworpen.			
		werpen	Horatius poeta in proelio parmulam abiecit.	De dichter Horatius wierp in het gevecht zijn schild weg.			
		wegwerpen	Agamemnon ad convicia minas adiecit.	Agamemnon voegde aan zijn scheldwoorden een bedreiging toe.			
		toevoegen	Duces Graecorum sortes in galeam coniecerunt.	De aanvoerders der Grieken wierpen hun loten in een helm bijeen.			
		1. bijeenwerpen	Croesus e verbis Solonis sapientiam eius coniecit.	Croesus heeft uit Solons woorden zijn wijsheid opgemaakt.			
		2. gissen, op- maken	Proditores olim de rupe Tarpeia deieciabantur.	Verraders werden oudtijds van de Tarpeische rots afgeworpen.			
		afwerpen	Dido sua spe deiecta est.	Dido zag zich in haar verwachting teleurgesteld.			
		verstrooien	Naves Troianorum tempestate disiectae sunt.	De schepen der Trojanen zijn door een storm verstrooid.			

eicere eicio	uitwerpen, uitdrijven	Clavum clavo eicere.	De ene spijker met de ander uitdrijven. (Nutteloos werk doen.)
inlcere inicio	inboezemen	Carmina Homeri nobis admirationem iniciunt.	De zangen van Homerus boezemen ons bewondering in.
obicere obicio	1. voorwerpen 2. verwijten	Nero homines bestiis obiecit. Hector Paridi ignaviam obiciebat.	Nero wierp mensen voor aan wilde dieren. Hector verweet Paris zijn lafheid.
reicere reicio	terugdrijven, terugslaan	Acies peditum equitatum hostium reiecit.	De slaglinie der voetknechten sloeg de ruitery der vijanden terug.
subicere subicio	onderwerpen	Caesar Galliam Romanis subiecit.	Caesar onderwierp Gallië aan de Romeinen.
traicere traicio	1. tr.: overzetten 2. intr.: over- steken	Scipio copias in Africam traiecit. Cloelia Tiberim nando traiecit.	Scipio zette zijn troepen naar Africa over. Cloelia stak door te zwemmen (al zwemmende) de Tiber over.
parere pario	1. baren, voort- brengen 2. verwerven	Cornelia, mater Gracchorum, duodecim liberos peperit. Male parta male dilabuntur.	Cornelia, de moeder der Gracchen, heeft twaalf kinderen voortgebracht. Wat op slechte wijze verkregen is, valt evenzo uiteen. (Onrechtvaardig verkregen goed gedijt niet.)
quater quatio	schokken	Neptunus tridente terram quatit.	Neptunus schokt de aarde met zijn drietand.
concutere concutio	hevig schokken	Juppiter Olympum nutu concutit.	Juppiter schokt de Olympus hevig. (alleen reeds) door zijn wenk.
discutere discutio	uiteenslaan	Tempestas ratem Ulixis discutit.	De storm sloeg het vlot van Ulixes uiteen.
excutere excutio	afschudden, verdrijven	Theseus in Labyrinth omnem metum de corde excussit.	Theseus verdreef in het Labyrinth alle vrees uit zijn hart.
percutere percutio	doorboren	Ulixes oculum Polyphemi percussit.	Ulixes doorboorde het oog van Polyphemus.
rapere rapio	grijpen, roven met geweld wegvoeren, sleuren	Romani filias Sabinorum rapuerunt. Fur ad iudicem rapitur.	De Romeinen roofden de dochters der Sabijnen. De dief wordt voor den rechter gesleurd.
abripere abripio	wegrukken	Navis vi fluminis abrepta est.	Het schip is door de kracht van de stroom weggerukt.
arripere, corripere arripio, corripio	grijpen	Diomedes Ulixem, qui Nestorem deserebat, corripuit.	Diomedes greep Ulixes, die Nestor in de steek liet.

diripere diripio		plunderen	Alexander Thebas diripuit.	Alexander heeft Thèbe geplunderd.
eripere eripio		ontrukken	Perseus Andromēdam draconi eripuit.	Perseus ontrukte Andronēda aan de draak.
sapere saplo	sapī	1. smaken 2. wijs zijn	Hoc malum bene sapit. Nemo solus satis sapit.	Deze appel smaakt goed. Niemand is opzichzelf alleen wijs genoeg.
desipere desipio		dwaas zijn	Dulce est desipere in loco.	Het is aangenaam op zijn tijd (ook eens) dwaas te zijn.
(lacere) elicerere elicio	elīculi elīctum	uitlokken	Venatores aprum e latebris elicuerunt.	De jagers lokten het wilde zwijn uit zijn schuilhoek.
allicere allicio	allexi allectum	aanlokken	Pyrrhus civitates Italiae donis ad se allicere studebat.	Pyrrhus trachtte de volken van Italië door geschenken tot zich te lokken.
Evenzo: illicere, pellicere illicio, pellicio		verlokken	Sabini Tarpeiam auro pellexerunt (illexerunt), ut arcem proderet.	De Sabijnen verlokten Tarpeia met goud om de burcht te verraden.
(specere) aspicere, conspiciere, aspexi aspicio, conspicio, aspectum		aanschouwen, gewaar worden, zien	Cicero anno centesimo sexto lucem aspexit. Thera insula procul e mari conspicitur.	Cicero aanschouwde in het jaar 106 (vóór Chr.) het levenslicht. Het eiland Thera wordt ver uit zee aanschouwd (is op zee al van verre zichtbaar).
despicere despicio		verachten, neerzien op	Xerxes paucitatem navium Graecorum despicebat.	Xerxes verachtte het gering aantal (van) schepen der Grieken.
dispicere dispicio		onderscheiden	Nihil caecata mens dispicit.	Niets onderscheidt de geest, die verblind is.
inspicere inspicio		onderzoeken, inspecteren	Noli equi dentes inspicere donati.	Onderzoek niet de tanden van een gegeven paard. (Men mag een gegeven paard enz.)
perspicere perspicio		doorzien	Laocoön dolum Graecorum perspexit.	Laocoön doorzag de list der Grieken.
prospicere prospicio		1. + acc. voor- zien 2. + dat. zorgen voor	Cassandra casum Troiae prospexit.	Cassandra heeft de val van Troje voorzien.
		omzien	Aediles Romae rei frumentariae prospiciebant.	De aedilen zorgden te Rome voor de korenvoorziening.
respicere respicio		zich bekom- meren	Ovidius identidem respiciebat ad Urbem, quam relinquebat. Catilina salutem civium non respiciebat.	Ovidius zag herhaaldelijk om naar de stad, die hij verliet. Catilina bekommerde zich niet om het welzijn van zijn medeburgers.

gradi gradior (zelden als simplex)	gressus sum	schrijden, gaan	Super aristas gradi.	Over korenaren lopen. (Op eieren gaan.)
aggredi aggredior	aggressus sum	aanvallen	Caesar Helvetios impeditos aggressus est.	Caesar viel de Helvetiërs aan, terwijl ze onslagvaardig waren.
congrredi congrredior		slaags raken	Romulus et Remus ira incensi congressi sunt.	Romulus en Remus zijn in toorn slaags geraakt.
digredi digredior		uit elkaar gaan, weg gaan	Multitudo e foro domos digressa est.	De menigte is van het forum uiteengegaan naar huis.
egredi egredior		gaan uit	Egredere ex Urbe, Catilina, portae patent!	Ga uit de stad, Catilina, de poorten staan open!
ingredi ingredior		ingaan, betreden	Ad Trasumennum multi viri aquam ingressi sunt.	Bij het Trasumeense Meer zijn vele mannen het water ingegaan.
progredi progrredior		voortschrijden	Alexander ad Indum progressus est.	Alexander is tot aan de Indus voortgeschreden.
regredi regredior		terugkeren	Ovidius nunquam ex exsilio domum regressus est.	Ovidius is nooit uit de ballingschap naar huis teruggekeerd.
transgredi transgredior		overschrijden overtrekken	Hannibal Alpes transgressus est.	Hannibal trok de Alpen over.
mori mori-or	mortuus sum Part. f. moriturus	sterven	Ave Caesar! morituri te salutant. Non omnis moriar. Memento mori!	Wees gegroet, Caesar! zij, die gaan sterven, groeten U! Ik zal niet geheel sterven. Gedenk te sterven!
pati, perpeti patior, perpetior	passus sum perpessus sum	dulden, lijden, doorstaan	Christiani sub Nerone multos cruciatus patiebantur (perpetiebantur).	De Christenen duldden onder Nero vele martelingen.

II. VERBA VAN DE

crepare	crepui crepĭtum	kraken, knarsen
increpare	increpui increpĭtum	hard toespreken, uitschelden
discrepare	discrepavi	niet overeen- stemmen met
potare	potavi potum	drinken
cubare	cubui cubĭtum	liggen (om te rusten)
excubare		de wacht houden
accubare		aanliggen
Maar naar de 3e conjugatie gaan:		gaan aanliggen
incumbere	accubui accubitum	1. zich storten in 2. zich toeleggen op
procumbere		op de knieën vallen
domare	domui domĭtum	1. temmen 2. bedwingen
sonare	sonui sonĭtum	klinken, geluid geven
resonare	resonavi	weerklinken
vetare	vetui vetĭtum	verbieden
secare	secui sectum	snijden

EERSTE CONJUGATIE.

Equus ligneus, hasta <i>crepuit.</i>	Het houten paard, door de lans van Lao- coon getroffen, kraakte.
Remus Romulum irridens <i>increpuit.</i>	Remus schold Romulus honend uit.
Mores Xanthippes <i>discrepabant a (cum)</i> moribus Socratis.	Het karakter van Xanthippe stemde niet overeen met dat van Socrates.
Diogenes nihil nisi aquam <i>potabat.</i>	Diogenes dronk niets dan water.
Sero convivae Agathonis cubitum <i>ibant.</i>	Laat gingen de gasten van Agathon ter ruste.
Troiani, cum Graecos fugavissent, in planitie <i>excubabant.</i>	Toen de Trojanen de Grieken op de vlucht gedreven hadden, hielden zij de wacht in de vlakte.
Socrates et Aristophanes apud Agathonem <i>accubabant.</i>	Socrates en Aristophanes lagen aan bij Agathon.
Trimalchio convivās <i>accumbere iussit.</i>	Trimalchio verzocht de gasten te gaan aanliggen.
Aiax in gladium <i>incubuit.</i> Cicero iam adulescens in litteras <i>incubuit.</i>	Aiax stortte zich in zijn zwaard. Cicero legde zich reeds als jongeling op de wetenschap toe.
Priamus ad genua Achillis <i>procubuit.</i>	Priamus viel voor Achilles op de knieën.
Alexander solus Bucephalam <i>domuit.</i> Caesar multas gentes bello <i>domuit.</i>	Alexander alleen heeft Bucephalas getemd. Caesar heeft vele volksstammen bedwongen door oorlog.
Vasa vacua plurimum <i>sonant.</i>	Lege vaten klinken het meest.
Theatrum resonabat Oedipodis clamoribus.	Het theater weerklonk van de kreten van Oedipus.
Lex vetabat civem Romanum iniussu populi necari. Nero a populo <i>vetitus est gladiatorem</i> necare.	Een wet verbood dat een Romeins burger zonder bevel van het volk werd gedood. Door het volk is (aan) Nero verboden den zwaardvechter te doden.
Artifex signum ex ebore <i>secat.</i>	De kunstenaar snijdt een beeld uit ivoor.

desecare		afsnijden	Zopyrus heeft zich neus en oren afgesneden.
tonare	tonui	donderen, dreunen	Iuppiter de Dondergod.
micare	micui	fonkelen	De lucht fonkelt door herhaalde bliksemflitsen.
emicare		plotseling te voorschijn komen	Het bloed kwam plotseling uit de wond van Thisbe tevoorschijn.
dimicare	dimicavi dimicatum	strijden	Ajax heeft (met wapenen) met Hector gestreden.
iuvare } adiuvare }	iuvi iutum	helpen + acc.	De durvenden helpt God zelf. (Help uzelf, zo helpt u God.) Dapperen helpt de Fortuin. (De Fortuin dient den stoute.)
lavare	lavi lautum	wassen	De ene hand wast de andere.
dāre	dēdi datum	geven	Tweemaal geeft, die snel geeft.
circumdāre	circumdēdi circumdātum	omgeven, omringen, aliquid aliqua re of: alicui rei aliquid	De Grieken hebben het kamp met een muur omgeven.
abdere	abdi abditum	verbergen	Sinon leefde verborgen in de bossen.
addere		toevoegen, erbij doen	Olie op het vuur gooien.
condere		1. stichten 2. verbergen	Romulus heeft Rome gesticht. Cacus verborg de runderen van Hercules in een grot.
credere		1. toevertrouwen 2. geloven + dat.	Priamus heeft zijn leven aan Achilles toevertrouwd. Geschenken, geloof mij, palmen mensen en goden in.
dedere		overgeven	Na een beleg van vijftien maanden is Numantia overgegeven.
edere		1. uiten 2. uitgeven	Philoctetes uitte lange klachten. Cicero heeft vele redevoeringen uitgegeven.

prodere				1. verraden 2. verraden = laten blijken	Ephialtes Graecos in Thermopylis prodidit. Heu quam difficile est crimen non prodere vultu!	Ephialtes heeft de Grieken bij de Thermopylae verraden. Ach! hoe moeilijk is het zijn misdaad niet te verraden (doen blijken) door zijn gelaatsuitdrukking.
reddere				1. teruggeven, 2. geven, waarop iemand recht heeft, wat hem toekomt 3. maken (tot) + praedic. acc.	Vare, Vare! redde legiones! Aeacus iura mortuis reddit. Multae manus opus levius reddunt.	Varus, Varus! geef de legioenen terug! Aeacus geeft de doden hun recht (spreekt recht over).
tradere				1. overgeven 2. overleveren, zeggen	Ad Trasumennum Romani arma Poenis tradiderunt. Tradunt regem Latinum cum Aenea pacem fecisse.	Bij het Trasumeense Meer gaven de Romeinen hun wapenen over aan de Carthagers. Ze zeggen, dat koning Latinus vrede heeft gesloten met Aeneas.
perdere Pass.: perire pereo			peril	1. tegronde richten 2. verliezen tegronde gaan verloren gaan	Quos Deus perdere vult, dementat prius. Oleum et operam perdidit. Nero suis scleribus perit.	Wien de Godheid te gronde wil richten, ontnemt hij eerst het verstand. Ik heb vergeefse moeite gedaan (olie en moeite verloren). Nero is door zijn eigen misdaden tegronde gegaan.
vendere Pass.: venire veneo			venli	verkopen verkocht worden verstoppn	Latrones Platonem servum vendiderunt. Plato servus venit. Veritas nihil veretur nisi abscondi.	De rovers hebben Plato als slaaf verkocht. Plato is als slaaf verkocht.
abscondere			abscondi absconditum		Ara vetus stabat, tremulis circumdata cannis. Senatores corpus Caesaris circumstabant.	De waarheid vreest niets dan verstopt te worden.
stare			steti	staan		Er stond een oud altaar, omgeven door wiegelend riet.
circumstare			circumstēti	om iets heen staan, omrin- gen		De senatoren stonden om het lijk van Caesar heen.
constare			constīti constāturus	kosten, te staan komen op + abl.	Victoria Marathoniam Atheniensibus multo sanguine constitit. Parvo fames constat, magno fastidium.	De overwinning bij Marathon kostte de Atheners veel bloed. Honger kost weinig, kieskeurigheid veel.
distare				1. verwijderd zijn 2. verschillen	Miliaria mille passus inter se distant. Heu! quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa!	De mijlpalen zijn een mijl van elkaar verwijderd. Ach! hoeveel verschilde deze Niobe van gene!

adhibēre	adhibui adhibitum	aanwenden	In sole lucernam adhibere.	Bij daglicht een lantaarn gebruiken.
cohibēre		vasthouden, terughouden	Aeolus ventos in antro cohibuit.	Aeolus hield de winden terug in de grot.
prohibēre		verhinderen, afhouden van	Cicero conatus Catilinae prohibuit. Latona „Quid“ inquit, „me prohibetis quis?“	Cicero heeft de pogingen van Catilina verhinderd. Latona zeide: waarom houdt gij mij van het water af?
debēre	debui debitum	verschuldigd zijn moeten	Verres Syracusanis pecuniam debebat. Multos timere debet, quem multi timent.	Verres was de Syracusanen geld schuldig. Hij, wien velen vrezen, moet zelf velen vrezen.
praebēre	praebui praebitum	1. verschaffen 2. se: zich be- tonen + praed. acc.	Vulcanus Achilli arma praebuit. Aristides se iustissimum praebuit.	Vulcanus verschafte Achilles wapenen. Aristides heeft zich zeer rechtvaardig betoond.
merēre	merui meritum	verdiene	Pompeius sub Sulla stipendia meruit.	Pompeius heeft onder Sulla gediend (soldij verdiend).
monēre	monui monitum	vermanen, waarschuwen	Dulcia non meruit, qui non gustavit amara. Dei saepe homines somniis monent periculorum. Moniti meliora sequamur!	Het zoete heeft niet verdiend, wie het bittere niet heeft geproefd. De goden waarschuwen de mensen vaak door dromen voor gevaren. Laten wij, gewaarschuwd, het betere volgen.
admonēre		vermanen	Secreto amicos admone, lauda palam.	Vermaan uw vrienden in het geheim, maar prijs ze openlijk.
nocēre	nocui nocitum	benadelen, schaden + dat.	Quae nocent, docent. Qui malis parcit, bonis nocet. Omne nimium nocet.	Wat schaaft, onderwijst. (Door schade en schande wordt men wijs.) Hij, die de slechten spaart, schaaft de goeden. Al wat teveel is, schaaft.
placēre	placui placitum	behagen	Senatui placuit pacem facere. Ne Iuppiter quidem omnibus placet.	De senaat besloot vrede te sluiten. Zelfs Juppiter behaagt niet aan allen (kan het niet ieder naar de zin maken).
displicēre	displicui displicitum	mishagen	Obsidio Sagunti Romanis displicuit.	Het beleg van Saguntum mishaaide de Romeinen.
tacēre	tacui tacitum	zwijgen	Qui tacet, fatetur.	Wie zwijgt, stemt toe.
reticēre	reticui	zwijgen, ver- zwijgen	Solon cogitationes suas diu reticebat.	Solon verzweeg zijn gedachten lange tijd (bij Croesus).
terrēre	terrui territum	verschrikken, bang maken	Mors Socratem non terrebat.	De dood verschrikte Socrates niet.
absterrēre } detererrēre }		afschrikken	Timor poenae nos absterret a sceleribus.	Vrees voor strafschrikt ons af van misdaden.

docēre	docui doctum	onderwijzen + 2 acc.	Asinum litteras docere. Docendo discimus. Quae nocent, docent.	Een ezel de letters leren (vruchteloos werk doen). Door te onderwijzen leren wij. Wat schaadt, onderwijst. (Door schade en schande wordt men wijs.)
tenēre	tenui tentum	houden, vasthouden	A cane non magno saepe tenetur aper.	Door een kleine hond wordt vaak een wild zwijn vastgehouden.
abstinēre		zich onthouden (met of zonder: se)	Verres nullo scelere (se) abstinet. Sustine et abstine!	Verres heeft zich van geen enkele misdaad onthouden. Duld en houd u afzijdig.
continēre		bijeenhouden, bevatten	Caesar exercitum castris continuit. Libri Taciti historias Caesarum continent.	Caesar hield het leger in het kamp (bijeen). De boeken van Tacitus bevatten de geschiedenis der keizers.
detinēre	detinui detentum	vasthouden, terughouden	Ulixes diu detinebatur in insula Calypso.	Ulixes werd lange tijd vastgehouden op het eiland van Calypso.
obtinēre		1. in bezit nemen, verkrijgen 2. in bezit houden	Cyrus regnum Persarum obtinuit.	Cyrus heeft de regering over de Perzen verkregen.
pertinēre		1. zich uitstreken tot 2. betrekking hebben op	Cyrus regnum Persarum duodeviginti annos obtinuit. Pyrenaeus ad Oceanum pertinet.	Cyrus heeft de regering over de Perzen achtentwintig jaar bezeten. De Pyrenee strekken zich uit tot de Oceaan.
retinēre		terughouden	Diligentia consulis ad salutem civium pertinebat.	De waakzaamheid van den consul had betrekking (was gericht) op het welzijn der burgers.
sustinēre		uithouden	Ventus naves in portu Aulidis retinebat. Philoctetes dolores sustinere non poterat.	De wind hield de schepen terug in de haven van Aulis. Philoctetes kon de pijnen niet uithouden.
miscēre	miscui mixtum	mengen	Mixta cum veris passim commenta vagantur.	Overal zijn verzinsels, met waarheid vermengd, in omloop.
torrēre	torrui tostum	roosteren, verzengen,	Boves Solis mugiebant cum torrentur. Sol aestivus agros torret.	De runderen van den zonnegod loeiden, toen ze geroosterd werden. De zon in de zomer verzengt de landerijen.
censēre	censui censum	1. schatten 2. oordelen, van mening zijn	Censor cives censet. Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.	De censor schat de burgers. Overigens ben ik van mening, dat Carthago verwoest moet worden.
recensēre		monsteren, beoordelen	Dux exercitum recenset.	De veldheer monstert het leger.
suscensēre		vertoornnd zijn op + dat.	Achilles Agamemnoni suscensebat.	Achilles was vertoornnd op Agamemnon.
arcēre	arcul	weren	Tu, Iuppiter, arcebis Catilinam a tectis ac moenibus Urbis!	Gij, Juppiter, zult Catilina van de huizen en muren van de stad weren!

coercēre	coercul coercitum	bedwingen	
exercēre	exercul exercitum	oefenen	
carēre	carul	1. missen, vrij zijn van + abl. 2. missen, ont- beren + abl.	
calēre	calui	warm zijn	
dolēre	dolui	1. pijn doen 2. smart gevoe- len	
egēre	egui	behoeven, nodig hebben, + abl.	
indigēre	indigui	= egere + abl. of gen.	
eminēre	eminui	uitmunten	
florēre	florui	bloeien	
iacēre	iacui	liggen	
latēre	latui	verborgen zijn voor, ontgaan + acc.	
parēre [Maar parēre: voortbrengen, en parare: voorbereiden].	parui	gehoorzamen	
apparēre		verschijnen, zich vertonen	
horrēre	horruī	1. dicht bezet zijn 2. huiveren voor + acc.	
abhorrēre		strijdig zijn met, vreemd zijn aan	

Cives perniciosi acerrimis supplicis coercendi sunt.	Verderfelijke burgers moeten door de scherpste straffen bedwongen worden.
Marius copias perpetuo exercebat. Quam quisque norit artem, in hac se exerceat.	Marius oefende zijn troepen voortdurend. Welke kunst een ieder verstaat, laat hij zich daarin oefenen.
Octavia culpā carebat.	Octavia was vrij van schuld.
Ovidius exsul omnibus voluptatibus carebat.	Ovidius ontbeerde als balling alle genietingen.
Lemnus insula, officina Vulcani, calet.	Het eiland Lemnus, de werkplaats van Vulcanus, is warm.
Arria, pugionem tradens marito, „Paete,” inquit, „non dolet.” Veri amici iisdem rebus dolent ac gaudent.	Arria, haar man de dolk toereikend, zeide „Paetus, het doet geen pijn.” Ware vrienden gevoelen smart en vreugde over dezelfde gebeurtenissen.
Graeci semper Ulixis consilio egebant. Semper avarus eget.	De Grieken hadden steeds de raad van Ulixes nodig. Een vrek heeft steeds gebrek.
Graeci semper Ulixis consilio (consilii) indigebant.	De Grieken hadden steeds de raad van Ulixes nodig.
Graeci omnibus artibus eminebant.	De Grieken muntten in alle kunsten uit.
Athenae praeter ceteras Graeciae urbes litteris et artibus flourunt.	Athene bloeide meer dan andere steden van Griekenland door wetenschappen en kunsten.
Calcat iacentem vulgus.	Het gemeen vertrapt hem, die (gevallen) terneer ligt.
Dolus Ulixis Troianos latuit.	De list van Ulixes was verborgen voor de Trojanen.
Latet anguis in herba. Bene qui latuit, bene vixit.	Er schuilt een adder onder het gras. Wie goed verborgen bleef, heeft goed geleefd.
Achilles, quem Thetis peperit, deis paruit et bellum paravit.	Achilles, dien Thetis heeft voortgebracht, heeft de goden gehoorzaamd en zich tot de oorlog voorbereid.
Apparent rari nantes in gurgite vasto.	Hier en daar vertonen zij zich zwemmend op de wijde zee.
Campus horret aristas.	Het veld is dicht bezet met korenaren.
Servi crudelitatem domini horrebant.	De slaven huiverden voor de wreedheid van hun heer.
Crudelitas abhorret a meis moribus.	Wreedheid is vreemd aan mijn karakter.

patēre	patui	openstaan	Domus Maecenātis omnibus poetis patebat.	Het huis van Maecenas stond voor alle dichters open.
silēre	silui	zich uitstrekken	Latus campus patet ante urbem.	Een wijd veld strekt zich uit voor de stad.
studēre	studui	zwijgen	Silendo nemo peccat. Inter arma silent leges.	Niemand zondigt door te zwijgen.
stupēre	stupui	zijn best doen voor, zich toeleggen op + dat of + inf.	Catilina novis rebus studebat. Demosthenes omnes oratores superare studebat.	Temidden van de strijd zwijgen de wetten.
timēre	timui	verstijfd, verbijsterd zijn	Ulixes, regiam Alcinoi videns, stupebat admiratione.	Catilina legde zich toe op een omwenteling.
valēre	valui	1. vrezen + acc. 2. vrezen, bezorgen, bezorgd zijn voor + dat.	Multos timere debet, quem multi timent. Timemus iis, quos amamus.	Demosthenes deed zijn best om alle redenaars te overtreffen.
ciēre	civicitum	1. gezond zijn 2. vermogen, in staat zijn	S. V. B. E. E. V. = Si vales, bene est; ego valeo. Contra vim non valet ius. Et minimae vires frangere quassa valent.	Ulixes, het paleis van Alcinoüs ziende, was verbijsterd door bewondering.
accīre	accivi accitum	1. in beweging brengen, aansporen, 2. oproepen	Apud Homerum etiam dii pugnam cient. Tubicen tuba ciet viros.	Hij, wien velen vrezen, moet zelf velen vrezen.
augēre	auxi auctum	ontbieden	Philippus Aristotelem magistrum filio accivit.	Wij zijn bezorgd voor hen, die wij liefhebben.
lugēre	luxi	vermeederen	Aristoteles scientiam auxit.	(Begin v. e. brief:) Indien gij gezond zijt, is het goed; ik ben gezond.
mulgēre	mulsi mulctum	betreuren, treuren over	Troiani mortem Hectoris luxerunt.	Tegen geweld heeft het recht geen kracht.
indulgēre	indulsi	melken	Hircos mulgere.	Ook zeer geringe krachten vermogen te breken wat reeds gehavend is.
torquēre	torsi tortum	toegeven aan + dat. 1. draaien 2. folteren	Vir sapiens non indulget irae. Terra se circum axem torquet. Servi in iudiciis torqueri solebant.	Bij Homerus brengen zelfs de goden de strijd aan de gang.

manēre	mansi mansum	1. blijven 2. wachten, te wachten staan + acc.	Vox audita perit, littera scripta manet. Omnes una manet nox.	Het woord, dat men hoort, gaat verloren, de geschreven letter blijft. Allen staat eenzelfde nacht (des doods) te wachten.
permanēre } remanēre }				
ridēre	risi risum	volharden	Agrippina in tristitia sua permanebat (remanebat).	Agrippina volhardde in haar droefheid.
arridēre		lachen (om)	Conscia mens recti famae mendacia ridet.	Een geest, die zich bewust is van het goede (van zijn handelen), lacht om de leugens van het gerucht.
irridēre		toelachen	Mater filiolo arridet.	De moeder lacht haar zoontje toe.
suadēre	suāsi suāsum	bespotten, uitlachen	Niobe Latonam irrisit.	Niobe bespotte Latona.
		aanraden + dat.	Senes Troianorum Paridi suaserunt, ut Helenam redderet.	De oude mannen der Trojanen rieden Paris aan om Helena terug te geven.
dissuadēre		afraden	Hanno bellum dissuadebat.	Hanno ried de oorlog af.
persuadēre		1. overreden + dat. en ut + conj. 2. overtuigen + dat. en a.c.i.	Crito Socrati non persuasit ut mortem fugeret.	Crito heeft Socrates niet overreed om de dood te ontvluchten.
haerēre	haesi haesurus	vastzitten, blijven steken	Socrates amicis persuasit animam immor- talem esse.	Socrates heeft zijn vrienden overtuigd, dat de ziel onsterfelijk is.
adhaerēre	adhaesi adhaesum	zich aansluiten bij, niet wijken van	Sagitta haesit in corpore. Calumniare audacter, semper aliquid haeret.	De pijl bleef in het lichaam steken. Laster brutaalweg, er blijft altijd iets van hangen.
iubēre	iussi iussum	bevelen + a.c.i.	Pylades lateri Orestis adhaerebat.	Pylades week niet van de zijde van Orestes.
mulcēre	mulsi mulsum		Alexander milites iussit Thebas delere.	Alexander beval de soldaten Thebe te ver- woesten.
tergēre } abstergēre }	tersi tersum	strelen, tot rust brengen	Arion carmine mulcebat aquas.	Arion bracht door zijn zang de wateren tot rust.
ardēre	arsi	afwissen	Penelope lacrimas (abs)tersit.	Penelope wiste haar tranen af.
frigēre		in brand staan	Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.	Dan gaat het om uw belang, wanneer de wand van uw buurman brandt.
lucēre	luxi	koud zijn, ver- stijfd zijn.	Mortuorum membra frigent.	De leden van doden zijn koud.
		licht, helder zijn	Cum Troiani Hectōrem lugerent, multae faces lucebant. Sol omnibus lucet.	Toen de Trojanen om Hector treurden, lichtten vele fakkels. De zon schijnt voor allen.

algēre	alsi	koud zijn	Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit.	Veel heeft de jongen verdragen en gedaan, gezwet en kou geleden.
fulgēre	fulsi	schitteren	Regia Alcinoui fulgebat auro.	Het paleis van Alcinous schitterde van goud.
turgēre	tursi	gezwollen zijn	Oculi Andromachae turgabant lacrimis.	De ogen van Andromache waren gezwollen door tranen.
urgēre	ursi	dringen, in het nauw brengen	Vere gemmae turgent.	In de lente zwellen de knoppen.
cavēre	cavi cautum	op zijn hoede zijn voor + acc.; ne: dat niet	Nihil urget. Reus quaestione urgebatur.	Niets dringt (Er is geen haast bij.) De beschuldigde werd door het gerechtelijk onderzoek in het nauw gebracht.
favēre	favi fautum	begunstigen + dat.	Cave canem! Cave ne neges!	Wees op uw hoede (wacht u) voordien hond! Pas op, dat ge het niet ontkent!
fovēre	fovi fotum	koesteren	Dii favent viris fortibus. Favete linguis!	De goden begunstigen dappere mannen. Begunstigt met uw tongen (zwijgt bij de offerande).
movēre	movi motum	1. in beweging brengen 2. bewegen, roeren	Sol terras fovet calore.	Dezon koestert de aarde met haar warmte.
amovēre dimovēre removēre		verwijderen	Neptunus tridente mare movet.	Neptunus brengt met zijn drietand de zee in beweging.
admovēre		bij iets brengen, bij iets houden	Flectere se nequeo superos, Acheronta movebo.	Als ik de goden niet kan doen buigen, zal ik de onderwereld in beweging brengen.
commovēre		schokken, ontroeren	Baucis cinerem foco dimovit. Amoto quaeramus seria ludo.	Baucis verwijderde de as van de haard. Laten we, met terzijdestelling van het spel, ernstige bezigheden zoeken.
permovēre		overhalen, ertoe brengen	Dux turrim moenibus admovit. Eques equo calcaria admovit.	De veldheer bracht de belegeringstoren bij de muren. De ruiter gaf het paard de sporen.
vovēre	vovi votum	wijden, aan een godheid be- loven	Aeneas verbis Didōnis graviter commotus est.	Aeneas is door de woorden van Dido hevig ontroerd.
prandēre	prandi pransum	ontbijten	Tarpeia promissis permota est, ut hostes in arcem admitteret.	Tarpeia is er door beloften toe gebracht om de vijanden in de burcht te laten.
vidēre	vidi visum	zien	Romulus in pugna lovi templum vovit.	Romulus heeft in het gevecht een tempel aan Juppiter gewijd.
			Telemachus Ulixem prandentem in casa Eumaei invenit.	Telemachus vond Ulixes aan het ontbijt in de hut van Eumaeus.
			Veni, vidi, vici!	Ik kwam, zag en overwon! (Caesar verslaat Pharnaces bij Zela, 47 v. C.)

vidēri	visus sum		schijnen		Dis aliter visum.	De goden is het anders goed geschenen. (De goden hebben anders besloten). Wie zwijgt, schijnt toe te stemmen.
invīdēre			benijden + dat.		Qui tacet, consentire videtur.	Alexander benijdde Diogenes.
providēre			1. voorzien, vooruitzien + acc. 2. zorgen voor + dat.		Alexander Diogeni invidēbat.	
sedēre	sēdi sessum		zitten		Tiresias aerumnas Oedipodis providit.	Tiresias heeft de ellende van Oedipus voorzien.
circumsedēre obsidēre	circum- } sēdi ob- } sessum		belegeren, omsingelen		Ulixes saluti sociorum providebat.	Ulixes zorgde voor het behoud van zijn makkers.
possidēre			bezitten		Post equitem sedet atra cura.	Achter den ruiter zit de sombere zorg (op het paard). (Men neemt zijn zorgen overal mee).
fervēre			belegeren, omsingelen		Alexander Tyrum septem menses circum-sedit (obsedit).	Alexander heeft Tyrus zeven maanden belegerd.
stridēre	stridi		gloeien, zieden		Omnia possideat, non possidet aëra Minos.	Hij moge alles bezitten, de lucht bezit Minos niet.
mordēre	momordi morsum		gloeien, zieden		Chryses, ab Agamemnone laesus, ira fervebat.	Chryses, beleidigd door Agamemnon, ziedde van toorn.
spondēre	spondi sponsum		sissen, snorren, suizen, fluiten		Procella stridebat per silvas.	De stormwind suiste door de bossen.
respondēre	respondi responsum		bijten		Canis mortuus non mordet.	Een dode hond bijt niet.
tondēre	totondi tonsum		(plechtig) be- loven		Philippus Graecis pacem spondit.	Philippus beloofde de Grieken vrede.
pendēre	pendi		antwoorden		Sponde ne tuam filiam mihi uxorem? — Spondeo.	Belooft gij mij uw dochter tot vrouw? — Dat doe ik.
impēdēre	(zonder perf.)				Apollo Delphis respondet interrogantibus.	Apollo antwoordt te Delphi degenen, die hem vragen.
licēri	licitus sum		scheren		Filiae Dionysii barbam et capillum patris tondēbant.	De dochters van Dionysius schoren baard en haar van haar vader.
pollicēri			hangen (intr.)		Lyra ex (ab,de) umero Orphei pendebat.	De lier hing aan Orpheus' schouder.
merēri	meritus sum		boven het hoofd hangen, be- dreigen		Filo pendet.	Het hangt aan een (zijden) draad.
			een bod doen		Gladius capiti Damoclis impendebat.	Een zwaard hing dreigend boven het hoofd van Damocles.
			beloven		Cum Dumnorix licebatur, nemo contra liceri audebat.	Telkens als Dumnorix een bod deed, durfde niemand een tegenbod doen.
			= merere: ver- dienen		Montes auri polliceri.	Bergen van goud beloven.
					Heracles immortalitatem meritus est.	Heracles heeft de onsterfelijkheid verdiend.
					Cicero bene meritus est de patria.	Cicero heeft zich verdienstelijk gemaakt, jegens het vaderland.

miserēri	miseritus sum	medelijden hebben met+gen.
tuēri intuēri	(tutatus sum)	beschermen
verēri	veritus sum	kijken naar, beschouwen
reverēri		vrezen
fatēri confitēri	fassus sum confessus sum }	eerbiedigen, eerbied hebben voor
profitēri		bekennen
reri	ratus sum	openlijk verklaren
medēri + dat. sanare + acc.	sanavi sanatum }	menen + a. c. i. genezen

IV. VERBA VAN DE

molere	molui molitum	malen
vomere	vomi vomitum	braken
gignere	genui genitum	baren, voortbrengen
ponere	posui positum	1. plaatsen, leggen + in + abl. 2. = deponere: afleggen, laten varen
anteponere		stellen boven, de voorkeur geven aan (= praeferre)

Domine! miserēre mei!		Heer, heb medelijden met mij!
Niobe filiam a sagittis Dianae tueri conabatur.		Niobe trachtte haar dochter tegen de pijlen van Diana te beschermen.
Micantia sidera caeli intuemur.		Wij kijken naar de fonkelende gesternten des hemels.
Hector verebatur, ne cives sibi ignaviam obicerent.		Hector vreesde, dat zijn medeburgers hem lafheid zouden verwijten.
Omnes philosophi Platonem reverentur.		Alle wijsgeren hebben eerbied voor Plato.
Qui tacet, fatetur. Habemus reum confitentem.		Wie zwijgt, bekent. We hebben een aangeklaagde, die bekent.
Coriolanus professus est se Romam aggressum esse.		Coriolanus verklaarde openlijk, dat hij Rome zou aanvallen.
Troiani rati sunt Sinonem vera dicere.		De Trojanen meenden, dat Sinon de waarheid sprak.
Medicus vulneri medetur. Medicus vulnus sanavit.		De dokter geneest de wond. De dokter heeft de wond genezen.
Qui primus venit, primus molet.		Die het eerst komt, zal het eerst malen.
Draco, a Perseo vulneratus, sanguinem vomuit.		De draak, door Perseus gewond, braakte bloed.
Thetis Achillem genuit.		Thetis heeft Achilles voortgebracht.
Fundamenta in aqua ponere. Caesar castra posuit. Galatea dolorem nunquam posuit (deposuit).		Zijn grondslagen in water plaatsen. (Op drijfzand bouwen). Caesar sloeg een kamp op. Galatea heeft haar droefheid nooit afgelegd.
Graeci Homerum omnibus poetis (dat.) anteponunt.		De Grieken stellen Homerus boven alle (andere) dichters.

apponere		1. voorzetten 2. bij iets rekenen	Baucis laeta dis cenam apposuit. Unumquemque diem lucro appone!	Baucis zette de goden blijde een maaltijd voor. Reken elke dag (van uw leven) tot winst.
componere		1. samenstellen 2. vergelijken (= comparare conferre) 3. bijleggen 4. plooiën	Exercitus e variis gentibus compositus erat. Si parva licet componere magnis.	Het leger was uit verschillende volkstammen samengesteld. Indien het geoorloofd is kleine dingen met grote te vergelijken.
deponere		1. neerleggen, 2. afleggen, laten varen	Achilles controversiam, quam cum Agamemnone habebat, composuit. Orator togam composuit. Cum Nero cantabat, Seneca vultum componebat. Post pugnam milites arma deponunt. Difficile est longum subito deponere amorem.	Achilles heeft het geschil, dat hij met Agamemnon had, bijgelegd. De redenaar plooide zijn toga. Telkens wanneer Nero als zanger optrad, trok Seneca zijn gezicht in de plooi. Na de strijd leggen de soldaten de wapenen af. Het is moeilijk een lang gekoesterde liefde plotseling te laten varen.
disponere		opstellen (op verschillende plaatsen)	Hannibal elephantos in ripa disposuit.	Hannibal stelde zijn olifanten op de oever op.
exponere		1. uiteenzetten 2. te vondeling leggen 3. blootstellen	Legatus in senatu mandata exposuit. Romulus et Remus in alveo expositi sunt. Parva navis omnibus procellis exposita erat.	De gezant zette in desenaat zijn opdrachten uiteen. Romulus en Remus zijn in een trog te vondeling gelegd. Het scheepje was aan alle stormvlagen blootgesteld.
imponere		1. leggen op 2. opleggen 3. inschepen	Torus lecto impositus erat. Romani Carthagini tributum imposuerunt. Xerxes milites in naves imposuit.	Er was een kussen op de sofa gelegd. De Romeinen hebben Carthago een oorlogsschatting opgelegd. Xerxes scheepte zijn soldaten in.
opponere		tegenover, vóór, i/d weg plaatsen	Fortia[que] adversis opponite pectora rebus!	Stelt een dapper hart tegenover de tegen-spoed!
praeponere		a/h hoofd stellen van + dat. (= praeficere).	Caesar Galliae praepositus est.	Caesar is aan het hoofd geplaatst van Gallië.
proponere		openlijk tonstellen, uitloven	Leges in publicum proponuntur. Magnum praemium certantibus propositum erat.	De wetten worden in het openbaar aangeslagen. Er was voor hen, die aan de wedstrijd deelnamen, een grote prijs uitgeteeld.
alere	alui altum	voeden	Silva urso alit. Honos alit artes.	In het bos leven beren. De eer voedt (bevordert) de kunsten.
consulere	consului consultum	1. raadplegen + acc. 2. zorgen voor + dat.	Chaerephon Delphis deum consulit. Themistocles libertati Graecorum consuluit.	Chaerephon raadpleegde den god te Delphi. Themistocles zorgde voor de onafhankelijkheid der Grieken.

occulere	occului occultum		verbergen	Sinon se silvis occultuit.	Sinon verborg zich in de bossen.
serere	serui sertum		rijgen, aaneen- voegen	Proserpina sarta serebat.	Proserpina reeg een bloemkrans.
conserere			= serere	Ad Cannas Romani cum Carthaginiensibus manus conseruerunt.	Bij Cannae zijn de Romeinen met de Carthagers handgemeen geworden.
deserere			verlaten, in de steek laten	Omnes amici Ovidium exsulem deseruerunt.	Alle vrienden lieten Ovidius als balling in de steek.
disserere			1. uiteenzetten, 2. betogen, spreken	Cicero in libris „de Republica” instituta maiorum disserit. Plato multis locis de immortalitate disserit.	Cicero zet in zijn boeken over de Staat de instellingen der voorvaderen uiteen. Plato spreekt op vele plaatsen over de onsterfelijkheid.
inserere			invoegen, inlassen	Ulixes femineis mercibus arma inseruit.	Ulixes voegde wapenen tussen de voor vrouwen bestemde koopwaren.
texere	texui textum		weven	Penelope retexebat quod texuerat.	Penelope rafelde telkens weer uit wat zij geweven had.
praetexere			1. omzomen 2. voorgeven, voorwenden	Toga consulum purpurā praetexta erat. Arion, ut mortem effugeret, cupiditatem canendi praetexit.	De toga der consuls was met purper omzoomd. Arion wendde om de dood te ontvluchten, begeerte om te zingen voor.
retexere			uitrafelen	Zie voorbeeld bij texere.	
colere	colui cultum		1. bebouwen, 2. beoefenen 3. vereren	Cato Maior ipse agros colebat; Romanos vetabat Graecas litteras colere. Philémon et Baucis deos colebant.	Cato de Oude bebouwde zelf zijn akkers; hij verbood de Romeinen de Griekse letteren te beoefenen. Philémon en Baucis vereerden de goden.
accolere			wonen bij, aan + acc.	Ubii Rhenum accolabant.	De Ubiërs woonden aan de Rijn.
incolere			bewonen	Scythae nullas urbes incolabant.	De Scythen bewoonden geen steden.
fremere	fremui		1. huilen, dreunen 2. mompelen	Lupus fremit. Saxa fremunt undis. Lydia tota fremit de Arachna.	De wolf huilt. De rotsen dreunen door de golven. Geheel Lydië mompelt over Arachne.
gemere	gemui		zuchten	Achilles, corpus Patrocli intuens, multa gemebat.	Achilles, het lijk van Patroclus aanschouwen- de, zuchtte zeer.
tremere	tremui		beven	Manus senum tremere solent.	De handen van oude mannen plegen te beven.
strepere	strepui		gedruis maken	Milites pugnantes gladiis strepabant.	De vechtende soldaten maakten gedruis met hun wapenen.

crescere	crevi cretum	groeien	Concordiā res parvae crescunt. Fama crescit eundo.	Door eendracht nemen kleine zaken toe. (Eendracht maakt macht). De Faam groeit terwijl zij gaat (eigenl.: door te gaan).
concrescere		dicht, hard worden, verstijven	Mare concrevit gelu. Sanguis naufragi frigore concrevit.	De zee verstijft door de vorst. Het bloed van den schipbreukeling verstijfde door de koude.
noscere	novi notum	1. leren kennen 2. novi : weten, kennen	Nosce te ipsum! Mithridates viginti linguas noverat.	Ken uzelf! Mithridates kende twintig talen.
ignoscere	ignōvi ignōtum	vergeven + dat. v. d. persoon	Ignoscito saepe alteri, nunquam tibi.	Vergeef vaak uw naaste, nooit uzelf.
agnoscere	agnōvi agnitum	1. erkennen 2. herkennen	Achilles agnoscebat gloriam Hectoris. Electra Orestem agnovit.	Achilles erkende de roem van Hector. Electra herkende Orestes.
cognoscere	cognōvi cognitum	leren kennen	Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.	Gelukkig hij, die de oorzaken der dingen heeft kunnen leren kennen.
recognoscere	recognōvi recognitum	monsteren, punt voor punt na-gaan	Cicero facta et consilia Catilinae recognoscebat.	Cicero ging de daden en plannen van Catilina punt voor punt na.
quiescere	quīēvi quīētum	tot rust komen, rusten	Hic quiescit, qui nunquam quievit.	Hier rust, die nooit heeft gerust.
requiescere		= quiescere	Requiescat in pace!	Hij ruste in vrede!
suescere assuescere consuescere	suēvi suētum assuetus + abl. consuevi + inf.	zich gewennen + inf. gewend aan gewoon zijn	Assuescebat Stoici omnes dolores patienter perferre. Assueti labore sumus. Socrates consueverat cum multis hominibus disputare.	De Stoicijnen wenden zich eraan alle smarten geduldig te dragen. Wij zijn gewend aan inspanning. Socrates was gewoon met vele mensen te redetwisten.
desuescere		ontwend gera-ken + inf.	Pueri Lacedaemoniorum desuescebant quicquam timere.	De knapen der Lacedaemoniers ontwenden zich ook maar iets te vrezen.
pascere pasci	pavi pastum pastus sum	weiden (trans.) weiden (intr.), grazen.	Pascebat(que) suas ipse senator oves. Oves pascuntur.	De senator weidde zelf zijn schapen. De schapen weiden (grazen).
cernere		zien, onderscheiden	Frondem in silvis non cernere. Cernere iustitiam nescit, quem munera caecant.	In de bossen het loof niet zien. Hij kan de rechtvaardigheid niet onderscheiden, wien geschenken verblinden.
decernere	decrēvi decrētum	besluiten, beslisen (+ a.c. i. of ut+ conj.)	Senatus decrevit legatos mittendos esse (ut legati mitterentur).	De senaat besloot, dat er gezanten gezonden moesten worden.

discernere		onderscheiden	Ob caliginem non discerni poterat, ubi portus esset.	Wegens de nevel kon niet onderscheiden worden, waar de haven was.
secernere		af scheiden, afzonderen	Mors animum a corpore secernit.	De dood scheidt de ziel van het lichaam.
spernere	sprevi spretum	versmaden, verachten	Non impune deam veteres sprevere coloni. Quod petit spernit, repetit quod nuper omisit.	Niet straffeloos hebben de boeren vroeger de godin veracht. Hij versmaadt waarnaar hij streefde en streeft weer naar wat hij kortgeleden heeft laten varen.
sternere	stravi stratum	neerwerpen	Aeneas multos cervos, in litore errantes, stravit.	Aeneas legde vele herten, die op de kust dwaalden, neer.
consternere	constrāvi constrātum	bedekken, bestrooien	Tota via floribus constrata erat.	De hele weg was bedekt met bloemen.
prosternere		neerwerpen, vellen	Hercules Cacum prostravit.	Hercules velde Cacus.
linere	lēvi litum	besmeren, bestrijken	Litus melle gladius.	Een met honing bestreken zwaard. (Een vergulde pil).
oblinere	oblēvi oblītum	= linere	Alae Daedali cerā oblītae erant.	De vleugels van Daedalus waren met was bestreken.
sinere	sivi situm	toelaten + a. c. i.	Nervii non sinebant vinum importari.	De Nerviërs lieten niet toe, dat wijn werd ingevoerd.
desinere	desii desītum	ophouden	Quando bella desinent genus humanum vexare? Desine fata deum flecti sperare precando.	Wanneer zullen oorlogen ophouden het menselijk geslacht te kwellen? Houd op te hopen, dat de lotsbeschikkingen der goden door smeken worden veranderd.
serere	sevi satum	zaaien	Etiā post malam segetem serendum.	Ook na een slecht gewas moet er gezaaid worden.
conserere	consevi consītum	beplanten	Ager consitus erat arboribus.	Het land was met bomen beplant.
inserere		inplanten	Cupido discendi hominibus insita est.	De begeerte om te leren is de mensen ingeworteld.
obserere		bezaaien	Campus obsitus est virgultis. Vestis squalore obsita est	Het veld is bezaaid met struiken. Het kleed is met vuil overdekt.
arguere	argui argūtum	1. in het licht stellen 2. beschuldigen + gen. v.d. zaak	Degeneres animos timor arguit. Tullius Hostilius Mettium prodicionis arguit.	Vrees verzaadt onedele geest. Tullius Hostilius beschuldigde Mettius van verraad.

coarguere	coargui		bewijzen, aantonen	Socrates errorem accusatoris coarguit.	Socrates heeft de dwaling van zijn beschuldiger aangetoond.
redarguere	redargui		weerleggen	Palamedes mendacia Ulixis redarguere non poterat.	Palamedes kon de leugens van Ulixes niet weerleggen.
exuere	exui exūtum		uittrekken	Ulixes cum Iro pugnaturus pallam exuit.	Ulixes, op het punt om met Iros te vechten, trok zijn gewaad uit.
induere	indui indūtum		aantrekken	Ubi leonis pellis deficit, vulpina induenda.	Waar een leeuwenhuid ontbreekt, moet men een vossenvel aantrekken. (Wie niet sterk is, moet slim zijn.)
imbuere	imbui imbūtum		doortrekken, bevochtigen	Vestis Thisbēs imbuta erat sanguine bovis.	Het kleed van Thisbe was doortrokken met het bloed van een rund.
luere	lui		reinigen, boeten,	Verres scelera luit exilio.	Verres heeft zijn misdaden met ballingschap geboet.
abluere	ablui ablūtum		afspoelen	Ulixes post naufragium squalorem maris abluit in flumine.	Ulixes spoelde na zijn schipbreuk het vuil van de zee af in de rivier.
polluere			bezoedelen	Nero omnibus sceleribus se polluit.	Nero heeft zich met alle misdaden bezoedeld.
minuere deminuere imminuere	minui minūtum		verminderen	Senectus vires minuit (deminuit, imminuit).	De ouderdom vermindert de krachten.
annuere	annui		van ja knikken, toestemmen	Iuppiter quidquid rogant homines, annuere vel abnuere potest.	Iuppiter kan al wat de mensen vragen toestemmen of weigeren.
abnuere			van neen knikken, weigeren	Zie vorig voorbeeld.	
statuere	statui statūtum		vaststellen	Magistratus diem comitiis statuit.	De overheid heeft een dag voor de verkiezingen vastgesteld.
constituere	constitui constitūtum		1. stellen, plaatsen 2. besluiten	Sacerdos boves ante aram constituit.	De priester plaatste de runderen voor het altaar.
destituere			in de steek laten, teleurstellen	Caesar Rubiconem transire constituit.	Caesar besloot de Rubico over te trekken.
instituere			inrichten, instellen	Mettius Fufetius perfide destituit socios.	Mettius Fufetius liet op trouweloze wijze zijn bondgenoten in de steek.
restituere			herstellen	Dido spe destituta est.	Dido is teleurgesteld in haar verwachting.
				Euander ludos in honorem Panis instituit.	Euander heeft spelen ter ere van Pan ingesteld.
				Unus homo nobis cunctando restituit rem.	Eén man heeft door te dralen de toestand voor ons hersteld (Q. Fabius).

-suere	sul sutum	naalen	Batavi gerebant vestimenta pellibus suta.	De Batavieren droegen klederen, uit dierenhuiden genaaid.
tribuere	tribui tribūtum	toewijzen, toekennen	Summa laus eloquentiae Ciceroni tribuitur.	De hoogste lof van welsprekendheid wordt aan Cicero toegekend.
attribuere		toewijzen, toedelen	Solon pauperibus civibus agros attribuit.	Solon heeft de arme burgers landerijen toegewezen.
contribuere		toedelen, toevoegen	Caesar fortissimos milites primae legionis contribuit.	Caesar voegde de dapperste soldaten toe aan het eerste legioen.
distribuere		verdelen over, verdelen onder	Caesar legiones in tria castra distribuit.	Caesar verdeelde zijn legioenen over drie legerplaatsen.
solvere	solvi solūtum	1. losmaken 2. betalen	Classis ancoras solvit. Nullus discipulus Socrati unquam pecuni- am solvit.	De vloot heeft de ankers gelicht. Geen leerling heeft ooit Socrates geld betaald.
absolvere		vrijspreken	ludex reum aut absolvit aut condemnat.	De rechter spreekt den beschuldigde of vrij of veroordeelt hem.
dissolvere		losmaken, ontbinden	Amasis Polycratis amicitiam dissolvit.	Amasis heeft zijn vriendschap met Poly- crates ontbonden (verbroken).
volvere	volvi volūtum	(tr.) wentelen, doen rollen, voortrollen	Sisyphus in inferis perpetuo saxum volvit.	Sisyphus rolt in de onderwereld voort- durend een steen voort.
volvi	volūtus sum	(intr.) rollen	Saxum de monte volvitur.	De steen rolt van de berg.
evolvere	evolvi evolūtum	1. uitrollen, 2. ontwikkelen	Poeta librum evolvit ut recitaret. Philosophus difficillimas quaestiones dis- cipulis evolvit.	De dichter rolde het boek uit om voor te lezen. De wijsgeer heeft zeer moeilijke onder- werpen voor zijn leerlingen ontwikkeld.
involvere		inwikkelen, omhullen	Athene Ulixem nebulis involvit.	Athene omhulde Ulixes met nevels.
ruere	ruī rutum	1. zich snel voort bewegen, zich storten 2. instorten	Rhenus ruit de Alpibus.	De Rijn stort zich van de Alpen.
corruere		instorten	Quid, si nunc caelum ruat?	Wat te doen als nu de hemel instort?
diruere		verwoesten	Turris terrae motu corruit.	De toren is door de aardbeving ingestort.
eruere		uitgraven, opgraven	Romani Carthaginem diruerunt. Arbores ex horto erutae sunt. E monte Laurio argentum eruebatur.	De Romeinen hebben Carthago verwoest. De bomen zijn uit de tuin gegraven. Uit het Lauriumgebergte werd zilver opgegraven.

irruere	binnenstormen	Graeci in Troiam irruunt.	De Grieken stormen Troje binnen.
obruere	begraven, bedelven	Mare navem Ulixis undis obruit.	De zee heeft het schip van Ulixes met zijn golven bedolven.
subruere	ondergraven	Hostes muros subruerunt.	De vijanden ondergroeven de muren.
ingruere	binnendringen, aantasten	Ob culpam Oedipodis pestilentia in omnia animalia ingruerat.	Wegens de schuld van Oedipus tastte een pest alle levende wezens aan.
congruere	overeenstemmen	Vita Socratis congruebat cum sermone.	Het leven van Socrates stemde overeen met zijn woorden.
acuere	schermen	Coquus cultrum acuit. Apri dentes acuunt.	De kok scherpt het mes. De wilde zwijnen wetten de tanden.
metuere	metui	Umbram suam metuit.	Hij vreest zijn eigen schaduw.
petere	petivi, peti petitum	Metuimus iis, quos amamus. Certa amittimus, dum incerta petimus. Dente lupus, cornu taurus petit. Caesar Romam petit. Catilina consulatum petit. Legati auxilium a Caesare petunt.	Wij zijn bezorgd voor hen, die wij liefhebben. Wij verliezen het zekere, terwijl wij streven naar het onzekere. De wolf valt met de tanden, de stier met de horens aan. Caesar ging op Rome af. Catilina heeft naar het consulaat gedongen. De gezanten vragen Caesar om hulp.
appetere	1. reiken, streven naar 2. naderen, op handen zijn	Solem manibus appetunt.	Zij reiken met de handen naar de zon.
repetere	1. weer streven naar, opnieuw verlangen 2. terugvragen 3. herhalen	Iam ver appetebat cum ancoram sustulit. Quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit. Menelaus Helenam a Troianis repetiit. Cato Maior in senatu semper eadem verba repetebat.	De lente was al ophanden, toen hij het anker lichtte. Hij versmaadt, waarnaar hij streefde en streeft weer naar wat hij kort geleden heeft laten varen. Menelaus heeft Helena van de Trojanen teruggevraagd. Cato de Oude herhaalde in de senaat steeds dezelfde woorden.
suppetere	voorhanden, toereikend zijn	Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.	Hij immers is niet arm, voor wien het gebruik van wat hij heeft toereikend is.
quaerere	zoeken vragen (om iets te weten,) (aliquid ex aliquo)	In medio flumine aquam quaerere. Oedipus e (a, de) nuntio omnia quaerebat.	Midden in de rivier water zoeken. Oedipus vroeg alles aan den bode.

acquirere	acquisivi acquisitum	verwerven	(Fama) <i>Mobilitate viget viresque acquirit eundo.</i>	De Faam is krachtig door haar bewegelijkheid en verwerft kracht door voort te gaan.
conquirere		bijeenzoeken, bijeenbrengen	<i>Feminae aurum conquirebant ut captivos redimerent.</i>	De vrouwen brachten goud bijeen om de gevangenen los te kopen.
inquirere		onderzoeken	<i>Cicero inquirebat in coniurationem Catilinae.</i>	Cicero deed een onderzoek naar de samenzwering van Catilina.
requirere		naar iets vragen	<i>Mea facta requiris?</i>	Vraagt gij naar mijn daden?
terere	<i>trīvi trītum</i>	wrijven	<i>Naves terunt vineta terrae submersae.</i>	De schepen strijken over de wijngaarden van het verdronken land.
obterere		vertrappen, verpletteren	<i>Pedites Romani ab elephantis Carthaginiensium obruti sunt.</i>	De voetknechten der Romeinen zijn door de olifanten der Carthagers vertrapt.
carpere	<i>carpsi carptum</i>	plukken	<i>Carpe diem! Carpent tua poma nepotes.</i>	Pluk (geniet) de dag! Uw kleinkinderen zullen uw vruchten plukken.
decerpere	<i>decerpsi decerptum</i>	afplukken	<i>Proserpina fructus de arboribus decerpebat.</i>	Proserpina plukte de vruchten van de bomen af.
excerpere		een uittreksel maken	<i>Aristoteles permultos libros excerpere solebat.</i>	Aristoteles placht van tal van boeken een uittreksel te maken.
nubere	<i>nupsi nuptum</i>	trouwen (v/d vrouw) + dat.	<i>Terentia Ciceroni nupsit.</i>	Terentia is met Cicero getrouwd.
scribere	<i>scripsi scriptum</i>	schrijven	<i>Difficile est satiram non scribere.</i>	Het is moeilijk géén satire te schrijven.
conscribere		1. (bij elkaar) schrijven 2. lichten (soldaten)	<i>Cicero tres libros de officiis conscripsit.</i> <i>Dictator duas legiones conscripsit.</i>	Cicero heeft drie boeken geschreven over de plichten. De dictator heeft twee legioenen gelicht.
describere		beschrijven	<i>Tacitus mores Germanorum describit.</i>	Tacitus beschrijft de zeden der Germanen.
proscribere		vogelvrij verklaren	<i>Sulla multos equites Romanos proscripsit.</i>	Sulla heeft vele Romeinse ridders vogelvrij verklaard.
dicere	<i>dixi dictum</i>	1. zeggen 2. noemen	<i>Expertus dico. Ipse dixit.</i> <i>Non omnis error stultitia dicenda est.</i>	Ik spreek uit ervaring (eig.: ervaren hebbende). Hij (Pythagoras) heeft het zelf gezegd. Niet elke dwaling moet een domheid genoemd worden.
edċere		uitvaardigen, bevelen	<i>Caesar diem edixit consilio.</i>	Caesar beval een dag voor de beraadslaging.
indicere		aanzeggen	<i>Romani Carthagini bellum indixerunt.</i>	De Romeinen hebben Carthago de oorlog aangezegd (verklaard).

interdicere			verboten, ontzeggen	Athenienses Aristidi aquā et igni interdixerunt.	De Atheners hebben Aristides water en vuur ontzegd (= verbannen).
praedicere			voorspellen	Thales defectionem solis praedixit.	Thales heeft een zonsverduistering voorspeld.
maledicere			kwaadspreken, lasteren + dat.	Quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere temptant.	Hoewel zij onder water zijn, trachten ze toch nog kwaad te spreken.
ducere	dux ductum		1. leiden, voeren 2. rekken, op de lange baan schuiven	Hannibal exercitum in Italiam duxit. Q. Fabius bellum ducibat.	Hannibal voerde zijn leger naar Italië. Q. Fabius rekte de oorlog.
conducere			huren	Catilina sicarium conduxit ad consulem necandum.	Catilina huurde een sluipmoordenaar om den consul te doden.
deducere			1. wegvoeren 2. in zee brengen 3. aanleggen	Caesar legiones e Germania deducebat. Vere naves deducuntur. Romani multas colonias deduxerunt.	Caesar voerde zijn legioenen uit Germanië weg. In de lente worden de schepen in zee gebracht. De Romeinen hebben vele koloniën aangelegd.
inducere			1. voeren naar 2. ergens toe brengen, verleiden 3. over iets heen trekken	Xerxes exercitum in Graeciam induxit. Dolon spe praemii inductus est ut specularetur. Iuppiter atras nubes terris induxit.	Xerxes voerde een leger naar Griekenland. Dolon is er door hoop op beloning toe gebracht om te verspieden. Iuppiter trok zwarte wolken over de landen.
producere			1. laten uitrukken 2. laten voortduren, rekken	Dux copias in aciem produxit. Convivium ad multam noctem productum est.	De veldheer liet de troepen tot de slag uitrukken. Het gastmaal is tot diep in de nacht gerekt.
reducere			terugbrengen, laten terugkeren	Remiges Phaeacum Ulixem in patriam reduxerunt.	De roeiers der Phaeaken brachten Ulixes terug naar zijn vaderland.
subducere			1. heimelijk ont- trekken, ont- nemen 2. omhoog-, aan land trekken	Obsides dolo hostibus subducti sunt. Hieme naves subducuntur.	Door list heeft men de vijanden heimelijk de gijzelaars (weer) ontnomen. In de winter worden de schepen aan land getrokken.
cingere	cinxi cinctum		omgorden	Romulus urbem muro cinxit.	Romulus omgordde de stad met een muur.
accingere			aangorden	Milites gladiis accincti sunt.	De soldaten zijn met het zwaard omgord.
affligere	affixi afflictum		neerslaan	Niobe afflictata erat malis.	Niobe was terneergeslagen door haar ongeluk.

confligere				Graeci ad Salaminem cum Persis conflixerunt.	De Grieken hebben bij Salamis met de Perzen gestreden.
iungere	iunxi iunctum	strijden	verbinden	Xerxes pontem fecit navibus iunctis.	Xerxes maakte een brug van (met elkaar) verbonden schepen.
adiungere		1. toevoegen 2. verbinden		Caesar Galliam ad imperium populi Romani adiunxit. Ulixes Diomedem sibi amicum adiunxit.	Caesar heeft Gallië aan de heerschappij van het Romeinse volk toegevoegd. Ulixes heeft Diomedes als vriend aan zich verbonden.
coniungere		verbinden		Hasdrubal exercitum cum Hannibale coniungere conabatur.	Hasdrubal trachtte zijn leger met Hannibal te verbinden.
disiungere } seiuungere }		scheiden, afscheiden		Rhenus Germanos a Gallis seiungit (disiungit).	De Rijn scheidt de Germanen van de Galliërs.
plangere	planxi planctum	1. zich uit smart op de borst slaan. 2. bejammeren		Virgines plangentes Hectorem deflebant. Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango.	De meisjes beweenden Hector, terwijl zij zich uit smart op de borst sloegen. Ik roep de levenden, bejammer de doden, breek de bliksems.
regere	rex rectum	besturen		Nobilis equus umbra quoque virgae regitur.	Een edel paard laat zich zelfs door de schaduw van de zweep besturen.
arregere	arrex arrectum	omhoogrichten, oprichten		Arrectaeque horrore comae et vox faucibus haesit.	De haren rezen van schrik te berge en de stem bleef in de keel steken.
corrigere		verbeteren		Magister errores discipulorum corrigit.	De leermeester verbetert de vergissingen der leerlingen.
erigere		oprichten		Caesar turres erexit.	Caesar richtte belegeringstorens op.
porrigere		uitstrekken		Sinon manus ad caelum porrexit.	Sinon strekte de armen naar de hemel uit.
pergere	perrexi perrectum	voortgaan		Audit quod non vult, qui pergit dicere quod vult.	Die voortgaat te zeggen wat hij wil, krijgt te horen wat hij niet wil.
surgere } consurgere }	surrexi surrectum	opstaan		Aiax ad dicendum (con)surrexit.	Aiax stond op om te spreken.
resurgere		weer opstaan		Legimus Christum resurrexisse.	Wij lezen, dat Christus weer is opgestaan.
tegere	texi tectum	dekken, bedekken		Achilles corpus Patrocli texit pallio, quod mulieres texuerant.	Achilles bedekte het lijk van Patroclus met een mantel, die de vrouwen geweven hadden.
detegere } retegere }		onthullen		Palamedes commenta Ulixis retexit (detexit).	Palamedes onthulde de verzinsels van Ulixes.

protere		beschutten, be- schermen	Aiax Ulixem scuto protegit.	Aiax beschutte Ulixes met zijn schild.
tingere	tinxi tinctum	1. bevochtigen, 2. verven	Facies Andromachēs lacrimis tincta erat. Vestis reginae purpurā tincta est.	Het gelaat van Andromache was door tranen bevochtigd. Het kleed van de koningin is met purper geverfd.
ungere	unxi unctum	zalven	Romani post balneum oleo ungebantur.	De Romeinen zalfden zich na het bad met olijfolie.
coquere	coxi coctum	koken (trans.)	Porci cocti ambulant.	De varkens lopen er gekookt (gebraden) rond. ('t is daar Luilekkerland.)
distinguere	distinxi distinctum	onderscheiden	Qui non bene distinguit, non bene docet.	Wie niet goed onderscheidt, onderwijst niet goed.
extinguere restinguere	extinxi extinctum	blussen, uit- blussen	Incendium Romae extingui (restingui) non poterat.	De brand van Rome kon niet geblust worden.
trahere	traxi tractum	trekken	Quo fata trahunt retrahuntque, sequamur!	Waarheen het lot ons trekt en terug (van ons doel af) trekt, laten we het (steeds) volgen!
contrahere		samentrekken	Imperator omnes copias contraxit.	De opperbevelhebber trok alle troepen samen.
detrahere		afrukken, af- nemen	Nudo detrahare vestimenta.	Een naakte zijn klederen afnemen. (Veren plukken van een kikker.)
subtrahere		heimelijk weg- trekken, onttrekken	Herculi clavam subtrahere.	Hercules zijn knots ontfutselen. (Een onmogelijk werk doen).
vehere	vexi vectum	voeren	Albi equi vehunt imperatorem in Capitolium.	Witte paarden voeren den zegevierenden veldheer naar het Capitool.
vehi	vectus sum	varen, rijden	Hannibal elephanto vehabatur. Aeneas nave vehabatur.	Hannibal reed op een olifant. Aeneas voer op een schip.
invehi	invectus sum	uitvaren tegen + in + acc.	Hannibal graviter in milites invectus est.	Hannibal is hevig tegen de soldaten uitgevaren.
struere construere	struxi structum	bouwen	Troiani Hectori rogam struxerunt (construxerunt).	De Trojanen bouwden een brandstapel voor Hector.
destruere		afbreken	Domum auream temporibus Neronis exstructam Vespasianus partim destruxit.	Vespasianus liet het ten tijde van Nero gebouwde „gouden huis” gedeeltelijk afbreken.
extruere		opbouwen		

instruere			1. uitrusten 2. opstellen 3. onderrichten	Themistocles classem instruxit. Marius aciem instruxit. luvenes Athenienses arte dicendi instruebantur.	Themistocles heeft een vloot uitgerust. Marius stelde de slaglinie op. De Atheense jonge mannen werden onderricht in de kunst van het spreken.
gerere	gessi gestum		1. dragen 2. voeren (oorlog) 3. se gerere + adv.: zich gedragen	Alexander raro galeam gerebat. Romani cum Carthaginensibus tria bella gesserunt. Aristides se iustissime gessit (= se iustum praebuit, praestitit).	Alexander droeg zelden een helm. De Romeinen hebben met de Carthagers drie oorlogen gevoerd. Aristides heeft zich zeer rechtschapen gedragen.
congerere			1. bijeenbrengen 2. op iemand laden	Rustici frumentum in forum congerunt. Dii ingentia beneficia in homines congerunt.	De boeren brengen het graan op de markt bijeen. De goden overladen de mensen met ontzaglijke weldaden.
digerere			ordenen, rangschikken	Mercatores nomina in codicem accepti et expensi digerunt.	Kooplieden rangschikken de posten in hun kasboek.
urere combūrere	ussi ustum combussi combustum		verbranden (trans.)	Alexander Thebas ussit, combussit.	Alexander heeft Thebe verbrand (legde Thebe in as.)
contemnere (bij dichters ook: temnere)	contempti contemptum		verachten	Rebus in angustis facile est contemnere vitam.	In moeilijke omstandigheden is het gemakkelijk het leven te verachten.
fingere	finxi fictum		1. vormen 2. verzinnen	Prometheus homines e luto finxit. Sapiens ipse fingit fortunam suam. Sinon ficta narravit Troianis.	Prometheus vormde mensen uit klei. De wijze vormt zelf zijn lot. Sinon vertelde de Trojanen verzinsels.
pingere	pinxi pictum		schilderen	Rembrandt pinx. (= pinxit.)	Rembrandt heeft het geschilderd.
stringere	strinxi strictum		1. langs de op- pervlakte strijken, éven aanraken 2. trekken (zwaard)	Avis aequor strinxit.	De vogel streek langs het watervlak.
destringere			trekken(zwaard)	Achilles gladium strinxit, destrinxit.	Achilles trok zijn zwaard.
perstringere			langs iets strijken, iets even aanraken	Zie vorig voorbeeld.	
claudere	clausi clausum		sluiten	Aura frondes leviter perstrinxit. Claude os, aperi oculos!	Het windje streek zacht langs het loof. Sluit uw mond, open uw ogen!

concludere	conclūsi conclūsum	besluiten, tot de slotsom ko- men + a.c.i.	Plato concludebat animum esse immortalem.	Plato kwam tot de slotsom (concludeerde), dat de ziel onsterfelijk is.
excludere		buitensluiten	Troiani fugientes Graecos moenibus ex- cluderunt.	De vluchtende Trojanen sloten de Grieken buiten de muren.
includere		insluiten	Fur in carcere inclusus est.	De dief is in de kerker ingesloten.
recludere		ontsluiten, ope- nen, onthullen	Quid non ebrietas designat? operta recludit.	Wat wijst de dronkenschap niet aan? zij onthult wat bedekt was.
dividere	divisi divisum	scheiden, verdelen	Divide et impera!	Verdeel en heers!
laedere	laesi laesum	kwetsen	Laedere facile, mederi difficile.	Kwetsen is gemakkelijk, genezen (weer goed maken) moeilijk.
collidere	collisi collisum	tegen elkaar stoten	Zie volgend voorbeeld.	
elidere		uitstoten	Aurigae e curribus collisis elisi sunt.	De wagenmenners zijn uit de tegen elkaar gebotste wagens gestoten.
ludere	lusi lusum	spelen	Germani saepe alea ludebant.	De Germanen dobbelden vaak.
eludere	elūsi elūsum	voor den gek houden, de spot drijven met + acc.	Quamdiu furor tuus nos eludet?	Hoe lang nog zal uw razernij de spot met ons drijven?
illudere		bespotten, honen + dat.	Arminius signis Romanis ilusit.	Arminius bespotte de Romeinse vaandels.
plaudere	plausi plausum applausi applausum	klappen, bijval betuigen	Plaudite! comoedia finita est.	Klapt in de handen! het stuk is uit.
explodere	explōsi explōsum	uitjouwen	Histrionis explosus est.	De toneelspeler is uitgejouwd.
radere	rasi rasum	1. scheren 2. schaven, krab- ben	Servi plerumque caput rasum gerebant. Niobe amens dolore genas sibi rasit.	Slaven droegen meestal het hoofd glad geschoren. Niobe heeft zich, waanzinnig van smart, de wangen opengekrabd.
rodere	rosi rosum	knagen	Undae ripam rodunt.	De golven knagen aan de oever, schuren de oever af.
trudere	trusi trusum	stoten, weg- duwen	Dominus servum foras trusit. Truditur dies die.	De heer duwde den slaaf naar buiten. De ene dag wordt door de andere wegge- stoten. (De tijd staat nooit stil.)

vādere			gaan	Domine, quo vadis? Vade retro, Satāna!	Heer, waar gaat gij heen? Ga terug, satan!
evādere	evāsi evāsum		1. ontsnappen 2. worden	Ulixes ex antro Polyphemi evasit. Puer timidus vir fortis evasit.	Ulixes is uit de grot van Polyphemus ontsnapt. De vreesachtige knaap is een dapper man geworden.
invādere			indringen, een inval doen	Hostes urbem invaserunt.	De vijanden zijn de stad ingedrongen.
pervādere			in iets door- dringen	Fama cladis totam urbem pervasit.	Het gerucht van de nederlaag is in de gehele stad doorgedrongen.
figere	fixi fixum		hechten	Sagitta in medio corpore fixa est. Niobe oscula fixit in corporibus liberorum. Orator oculos in terra fixit.	De pijl is midden in het lichaam gehecht. Niobe drukte kussen op de lichamen van haar kinderen. De redenaar hield de ogen op de grond gericht.
configere } transfigere }			doorboren	Apollo filios Niobēs sagittis confixit, transfixit.	Apollo heeft de zonen van Niobe met pijlen doorboord.
defigere			1. insteken 2. strak richten op	Catilina sicam in corpore consulis defigere cupit. Orator oculos in terra defixit. Cicero omnes curas in salute civium defigebat.	Catilina verlangt zijn dolk in het lichaam van den consul te steken. De redenaar hield de ogen op de grond gericht. Cicero richtte al zijn zorgen op het heil van zijn medeburgers.
flectere	flexi flexum		buijen, om- buijen	Hector equos flexit in hostem. Desine fata deum flecti sperare precando.	Hector keerde zijn paarden naar den vijand. Houd op te hopen, dat de lotsbeschikkingen der goden door smeken worden ver- anderd.
reflectere			ombuijen, naar achteren wenden	Ovidius Romam relinquens, saepe caput reflectebat.	Ovidius, Rome verlatend, wendde vaak het hoofd om.
nectere	nexui nexum		knopen, ver- binden	Proserpina coronam nectebat.	Proserpina knoopte (vlocht) een krans.
co(n)nectere			samenknopen, verbinden	Hic vir mihi conexus est.	Deze man is mij verwant.
mergere } submergere }	mersi mersum		indompelen, doen zinken	Navem in portu mergere (submergere). Hovig en Zuidweg, Verbarium Latinum.	In de haven schipbreuk lijden. (In het gezicht van de haven vergaan.)

emergere		opduiken (intr.)	Luctor et emergo.	Ik worstel en duik op.
spargere	sparsi sparsum	strooien	Agricola semen spargit.	De landman strooit het zaad.
aspergere	aspersi aspersum	besprenkelen	Ara sanguine hostiae aspersa est.	Het altaar is besprenkeld met het bloed van het offerdier.
conspargere		bestrooien	Cives currum Caesaris floribus conspersunt.	De burgers bestrooiden de wagen van Caesar met bloemen.
dispargere		verstrooien	Ventus nubes dispergit.	De wind verstrooit de wolken.
cedere	cessi cessum	wijken	Cedant arma togae, concedat laurea laudi.	Laten de wapenen wijken voor de toga en de lauwerkrans (van den overwinnaar) voor de lof (die den burger wordt toegekend).
accedere		1. naderen 2. nog erbij komen	Supplex ad Caesarem accessit. Ad multa mala nova calamitas accessit.	De smekeling naderde Caesar. Bij vele ongelukken is een nieuwe ramp gekomen.
concedere		1. wijken (= cedere) 2. toestaan + ut + conj. 3. toegeven + a.c.l.	Zie voorb. bij cedere. Caesar Helvetiis non concessit, ut pergerent in provinciam. Socrates concedebat se nihil scire.	Caesar stond de Helvetiërs niet toe, dat zij doortrokken naar de Provence. Socrates gaf toe, dat hij niets wist.
decedere discedere		weggaan	Hannibal (ex) Italia decessit, discessit.	Hannibal is uit Italië weggegaan.
excedere		1. weggaan 2. overschrijden, tebovengaan	Catilina ex urbe excessit. Divitiae Croesi etiam famam excedebant.	Catilina is uit de stad weggegaan. De rijkdom van Croesus ging zelfs de roep (die erover ging) nog teboven.
incedere		1. voortschrijden 2. binnendringen, zich meester maken van	Niobe superbo vultu incedebat. Toti exercitui timor incessit.	Niobe schreed voort met trots gelaat. Vrees maakte zich meester van het gehele leger.
procedere		naar voren treden	Rex Latinus processit ut loqueretur.	Koning Latinus trad naar voren om te spreken.
recedere		terugwijken	Mors optata recedit.	De dood wijkt terug, als men hem wenst.

succedere			1. oprukken, optrekken 2. naderen, binnenkomen 3. opvolgen + dat. of in locum alicuius 4. gelukken, aflopen	Caesar ad hostium castra successit. Nostris succede penatibus hospes! Nero Claudio (in locum Claudii) successit.	Caesar rukte op naar het kamp van de vijanden. Treed als gast mijn woning binnen! Nero volgde Claudius op.
mittere	mīsi missum		zenden	Alexandro omnia, quae suscepit, successerunt. Xerxi expeditio in Graeciam male successit. Caesar nuntium Romam misit. Nescit vox missa reverti.	Alexander gelukte alles, wat hij ondernam. Voor Xerxes liep de onderneming tegen Griekenland slecht af. Caesar zond een bode naar Rome. Het eenmaal losgelaten woord weet niet meer terug te keren.
amittere	amīsi amissum		verliezen	Ploratur lacrimis amissa pecunia veris. Certa amittimus, dum incerta petimus.	Verloren geld wordt met oprechte tranen beweend. Wij verliezen het zekere, terwijl wij streven naar het onzekere.
admittere			toelaten	Rex supplicem ad colloquium admisit.	De koning liet den smekeling toe tot een onderhoud.
committere			1. toevertrouwen 2. begaan (een misdrijf)	Priamus vitam suam Achilli commisit (= credit). Nero multa scelera commisit.	Priamus vertrouwdde zijn leven aan Achilles toe. Nero heeft vele misdaden begaan.
dimittere			1. laten gaan 2. laten varen, opgeven	Hannibal captivos sine pretio dimisit. Agamemnon suos iussit curam belli dimittere.	Hannibal liet de krijgsgevangenen zonder losgeld gaan. Agamemnon verzocht de zijnen de zorg voor de oorlog te laten varen.
emittere			uitzenden, loslaten	Semel emissum volat irreparabile verbum.	Eenmaal losgelaten vliegt het woord onherstelbaar (niet meer terug te nemen) voort.
omittere			weglaten	Quod petit spernit, repetit quod nuper omisit. Alia tua scelera, o Verres, omitto.	Hij versmaadt waarnaar hij streefde en streeft weer naar wat hij kortgeleden liet varen. Uw andere misdaden, Verres, laat ik onvermeld.
permittere			1. overlaten, toevertrouwen 2. toestaan + ut + conj.	Permitte divis cetera! Consuli permissum est ut milites conscriberet.	Laat het overige aan de goden over! Den consul is toegestaan om soldaten te lichten.
praetermittere			voorbij laten gaan	Socrates nullam occasionem discendi praetermisit.	Socrates liet geen enkele gelegenheid om te leren voorbijgaan.
promittere			beloven	Fac, quod promissisti!	Doe, wat ge beloofd hebt!

premere		1. (trans.) over- zetten, laten oversteken	1. (trans.) over- zetten, laten oversteken
	pressi pressum	2. (intrans.) over- steken	2. (intrans.) over- steken
		3. doorlaten	3. doorlaten
opprimere		1. drukken	1. drukken
		2. drukken, be- nauwen, in het nauw brengen, bestoken	2. drukken, be- nauwen, in het nauw brengen, bestoken
	oppressi oppressum	1. onderdrukken	1. onderdrukken
supprimere		2. overweldigen, ten val bren- gen, ver- nietigen	2. overweldigen, ten val bren- gen, ver- nietigen
		3. overvallen, overrom- pelen	3. overvallen, overrom- pelen
		stuiten, tegengaan	stuiten, tegengaan
repere	repsi	kruipen	kruipen
serpere	serpsi	kruipen	kruipen
fluere	fluxi	vloeien, stromen	vloeien, stromen
confluere		samenstromen	samenstromen
influere		uitstromen, uitmonden	uitstromen, uitmonden
vivere	vixi Part. f. victurus	leven	leven
agere	egi actum	1. voeren, drijven	1. voeren, drijven
		2. verrichten	2. verrichten
		3. handelen	3. handelen
		4. behandelen	4. behandelen

Scipio exercitum in Africam transmisit.	Scipio heeft zijn leger naar Africa laten oversteken.
Caesar Rhenum transmittit.	Caesar is de Rijn overgestoken.
Nudum latro transmittit.	Een rover laat den naakte (d. w. z., die niets bezit) door.
Grave onus tergum asini premebat. Aeneas magnis curis premebatur. Hostis impetu equitum premebatur.	Een zware last drukte de rug van den ezel. Aeneas werd door grote zorgen benauwd. De vijand werd door de aanval der ruiters in het nauw gebracht.
Cicero consilia Catilinae oppressit.	Cicero onderdrukte de plannen van Catilina.
Achilles iram oppressit. Ulixes Palamedem falso crimine oppressit.	Achilles onderdrukte zijn toorn. Ulixes heeft Palamedes door een valse beschuldiging ten val gebracht,
Ulixes et Diomedes Rhesum dormientem oppresserunt.	Ulixes en Diomedes hebben Rhesus overvallen terwijl hij sliep.
Persae impetum Alexandri suppressere non poterant.	De Perzen konden de aanval van Alexander niet stuiten.
Galli noctu repebant in Capitolium.	De Galliërs kropen bij nacht naar het Capitool.
Serpentes ad Laocoöntem serpsērunt.	De slangen kropen naar Laocoön.
Inter Galliam et Germaniam Rhenus fluit.	Tussen Gallië en Germanië stroomt de Rijn.
Mosella et Rhenus ad Confluentes confluit.	De Moesel en de Rijn stromen samen bij Koblenz.
Sequana in Oceānum influit.	De Seine stroomt uit in de Oceaan.
Qui se ipse vicit, bene vixit.	Wie zich zelf heeft overwonnen, heeft goed geleefd.
Victor praedam prae se agit.	De overwinnaar drijft de buit voor zich uit.
Multa agendo nihil agis.	Door velerlei te verrichten, verricht ge niets.
Si parentibus obtemperas, bene agis.	Als ge uw ouders gehoorzaamt, handelt ge goed.
Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.	Dan wordt uw zaak behandeld (dan gaat het om uw belang), wanneer de wand van uw buurman brandt.

peragere	perēgi peractum		volbrengen	Quidquid superi volvere, peractum est.	Al wat de goden gewild hebben, dat is ook volbracht.
adigere	adēgi adactum		1. brengen tot (een handeling of toestand) 2. iure iurando: door eed verplichten	Caedes matris Orestem ad insaniam adēgit.	De moord op zijn moeder bracht Orestes tot waanzin.
redigere			1. terugdrijven 2. beperken, reduceren 3. brengen onder	Hannibal puer iure iurando adactus est se hostem fore Romanis. Patroclus Troianos redēgit a navibus. Magnus amicorum numerus in rebus adversis ad paucos redigitur. Caesar Galliam sub imperium populi Romani redēgit.	Hannibal is als knaap door een eed verplicht dat hij een vijand voor de Romeinen zou zijn. Patroclus heeft de Trojanen van de schepen teruggedreven. Een groot aantal vrienden wordt in tegenwoordig tot weinigen gereduceerd. Caesar heeft Gallië onder de heerschappij van het Romeinse volk gebracht.
subigere			onderwerpen	Alexander totam Asiam subēgit.	Alexander heeft geheel Azië onderworpen.
transigere			1. doorboren 2. bijleggen, een vergelijk treffen	Aiax pectus gladio transegit. Controversias saepe transigimus.	Aiax doorboorde zijn borst met het zwaard. Dikwijls leggen we geschillen bij.
ambigere			betwijfelen	Non ambigo quin bene feceris.	Ik betwijfel niet of ge hebt goed gehandeld.
cogere	coēgi coactum		1. bijeenbrengen 2. dwingen	Xerxes ingentem numerum navium coegit. Phemius vi coactus canebat.	Xerxes heeft een ontzaglijk aantal schepen bijeengebracht. Phemius zong door geweld gedwongen.
degere	degi		doorbrengen	Socrates totam vitam Athenis dēgit.	Socrates bracht zijn gehele leven te Athene door.
emere	emi emptum		kopen (oorspr.: nemen)	Crispinus piscem sex milibus sestertium emit.	Crispinus kocht een vis voor zesduizend sestertien.
adimere	adēmi ademptum		ontnemen	Di dant adimuntque figuras. Nox pugnantem diremit. Nox proelium diremit.	De goden geven en ontnemen gestalten (d. w. z. zij kunnen aan alles de gestalten geven, die ze wensen en die ook weer ontnemen). De nacht scheidde de strijdenden. De nacht onderbrak het gevecht.
dirimere	dirēmi diremptum		1. scheiden 2. onderbreken	Hercules Geryonem interemit (peremit).	Hercules heeft Geryones gedood.
interimere perimere redimere			doden loskopen	Plato ab amico e servitute redemptus est.	Plato is door een vriend uit de slavernij losgekocht.

comere	compsi comptum	(haar) opmaken	Coma Cleopatrae eleganter compta erat.	Het haar van Cleopatra was smaakvol opgemaakt.
demere	dempsi demptum	wegnemen	Lictōres secures de fascibus demperunt.	De lictoren namen de bijlen (weg) uit de roedenbundels.
promere	prompsi promptum	voor den dag halen	Diana sagittam e pharetra prompsit.	Diana haalde een pijl uit haar pijlkoker voor den dag.
sumere	sumpsi sumptum	nemen, opnemen	Clipeum post vulnera sumere.	Het schild opnemen na de wonden (nadat men wonden heeft opgelopen).
consumere	consumpsi consumptum	verbruiken	Gutta cavat lapidem, consumitur anulus usu.	De druppel holt de steen, de ring wordt verbruikt (verslijt) door het gebruik.
[ferire]	ici ictum	1. slaan, treffen 2. foedus: sluiten (een verdrag)	Ferunt summos fulgura montes. Foedus ictum est inter Aeneam et Latinum.	De blikkenstralen treffen (vooral) de bergtoppen. Er is een verdrag gesloten tussen Aeneas en Latinus.
legere	legi lectum	1. verzamelen 2. lezen	Proserpina flores legebat. Non multi, sed boni libri legendi sunt.	Proserpina verzamelde bloemen. Niet vele, maar goede boeken moeten gelezen worden.
colligere	collēgi collectum	verzamelen	Imperat aut servit collecta pecunia cuique.	Het verzameld geld beheerst of dient een ieder.
deligere eligere seligere	intellexi intellectum	uitklezen	De duobus malis minus est eligendum. Deligere oportet quem velis diligere.	Van twee kwaden moet het minste uitgekozen worden. Men behoort (zorgvuldig) uit te kiezen, wien men beminnen wil.
intelligere		begrijpen	Intellegenti pauca (sufficiunt).	Voor wie begrijpt is weinig voldoende. (Een goed verstaander heeft maar een half woord nodig.)
negligere	neglexi neglectum	verwaarlozen, in de wind slaan	Phaethon patris consilium neglexit.	Phaethon sloeg de raad van zijn vader in de wind.
diligere	dilexi dilectum	beminnen, hoogachten	Zie voorbeeld bij diligere.	
frangere	frēgi fractum	breken, verbrijzelen	Malum vas non frangitur.	Een slechte kan wordt niet gebroken. (Onkruid vergaat niet.)
perfringere	perfrēgi perfractum	doorbréken	Auro solent adamantinae perfringi fores.	Door goud plegen zelfs stalen deuren doorbroken te worden.
linquere	liqui (llictum)	verlaten	Qui amicos in periculis reliquit, ipse linquendus est.	Wie zijn vrienden in gevaar heeft verlaten, moet zelf verlaten worden.

relinquere	reliqui relictum	1. verlaten 2. nalaten	Zie vorig voorbeeld. Maeonides nullas ipse reliquit opes.	De Maeoniër (Homerus) zelf(s) heeft geen bezittingen nagelaten.
delinquere		een misdrijf begaan	Quisquis deliquerit, punietur.	Al wie een misdrijf begaat (eig.: zal begaan hebben), zal gestraft worden.
rumpere	rūpi ruptum	breken, ver- breken	Captivus vincula rupit.	De gevangene verbrak zijn boeien.
corrumpere		1. bederven (trans.) 2. omkopen	Morbida facta pecus totum corrumpit ovile. lugurtha duces Romanorum auro corrūpit.	Een ziek geworden schaap bederft de hele schaapskooi. lugurtha kocht de aanvoerders der Ro- meinen met goud om.
erumpere		een uitval doen	Milites e castris eruperunt.	De soldaten deden een uitval uit de leger- plaats.
perrumpere		doorbréken	Hannibal ad Cannas aciem Romanorum perrūpit.	Hannibal heeft bij Cannae de slagorde der Romeinen doorbroken.
prorumpere		te voorschijn springen, zich met ge- weld een weg banen	Flumen, imbris auctum, prorumpit per agros.	De rivier, door de regenvlagen gezwollen, baant zich een weg door de velden.
vincere	vīci victum	overwinnen	Veni, vidi, vici.	Ik kwam, zag en overwon.
convincere		iemand's schuld bewijzen	Cicero Catilinam proditiōnis convicit.	Cicero heeft Catilinas schuld aan verraad bewezen (bewezen dat C. schuldig was aan verraad).
devincere		geheel over- winnen	Alexander ad Issum Persas devicit.	Alexander overwon bij Issus de Perzen geheel en al.
pervincere		doorzetten, met moeite berei- ken	Themistocles pervicit ut classis aedificaretur.	Themistocles heeft doorgezet, dat er een vloot gebouwd werd.
edere	ēdi ēsum	eten	Edimus ut vivamus.	Wij eten om te leven.
fundere	fūdi fūsum	1. gieten 2. vergieten 3. verslaan	In mare fundis aquas. Musae ob mortem Orphei lacrimas fuderunt. Marius copias Cimbrorum fudit et fugavit.	Ge werpt water in de zee. De Muzen hebben om de dood van Orpheus tranen vergoten. Marius heeft de troepen der Cimbrén verslagen en op de vlucht gedreven.
confundere		verwarren, in verwarring brengen	Nuntius cladis confudit animos audientium.	Het bericht van de nederlaag bracht (het gemoed van) hen, die het hoorden, in verwarring.

accendere incendere succendere	accendi accensum	aansteken, in brand steken	Herostratus templum Dianae Ephesiae accendit (<i>incendit, succendit</i>).	Herostratus stak de tempel van Diana van Ephese in brand.
	defendi defensum			
defendere	offendi offensum	verdedigen	Pericles Athenas contra Lacedaemonios defendit.	Pericles verdedigde Athene tegen de Spartanen.
offendere	mandi mansum	beledigen	Oedipus Tiresiam offendit.	Oedipus beledigde Tiresias.
mandere		kauwen	Stat sonipes et frena ferox spumantia mandit.	De klepper staat (te wachten) en kauwt vurig (vol ongeduld) op de schuimende toom.
prehendere	prehendi prehensum	grijpen, vatten	Priamus manus Achillis prehendit.	Priamus greep de handen van Achilles.
comprehendere		1. grijpen, vat- ten 2. vatten, be- grijpen	Fur in fuga comprehensus est.	De dief is op de vlucht gegrepen.
reprehendere		berispen, af- keuren	Mens humana non omnia comprehendere potest.	De menselijke geest kan niet alles begrijpen.
scandere ascendere	scandi (scansum) ascendi ascensum	beklimmen	Hector ignaviam Paridis reprehendit.	Hector keurde de lafheid van Paris af.
conscondere		bestijgen, be- klimmen	Galli Capitolium scandere (ascendere) conati sunt.	De Galliers hebben getracht het Capitool te beklimmen.
descendere		af dalen, neer- dalen	Aeneas navem conscendit.	Aeneas is sloop gegaan.
pandere	pandi passum	uitspreiden	Hannibal de Alpibus in campum descendit.	Hannibal is van de Alpen in het vlakke veld afgedaald.
findere diffindere	fidi fissum	splijten (trans.)	Nauta vela pandit. Supplex passis manibus locutus est. Feminae passis crinibus mortuos defleverunt	De schipper spant de zeilen uit. De smekeling sprak met uitgebreide armen. De vrouwen hebben met loshangende haren de doden beweend.
scindere	scīdi scissum	scheuren(trans.), stukscheuren	Fulmen malum navis fidit (<i>diffidit</i>).	De bliksem spleet de mast van het schip.
rescindere		afbreken	Hecuba mortem Hectoris audiens vestem scidit. Horatius Cocles clamavit: „Pontem rescindite!”	Hecuba, de dood van Hector vernemende, scheurde haar gewaad stuk. Horatius Cocles riep uit: „Breekt de brug af!”

vertere	verti versum	1. wenden	Senatores ora in consulem verterunt. (converterunt.) Galli terga verterunt.	De senatoren hebben hun gelaat (blikken) naar den consul gewend. De Galliërs zijn op de vlucht gegaan (letterl.: hebben hun ruggen gewend). Latona heeft de Lycische boeren in kikvorsen veranderd.
avertere		2. veranderen (trans.)	Latona agrestes Lycios in ranas vertit.	
animum advertere = animadvertere		afwenden	Quod di omen avertant!	Welk voortekenen de goden mogen afwenden!
convertere		bemerken	Flaminius dolum Hannibalis sero animum advertit (animadvertit).	Flaminius heeft telaar de list van Hannibal bemerkt.
		= vertere	Voorbeeld zie vertere .	
evertere		verwoesten, omverwerpen	Graeci Troiam everterunt.	De Grieken hebben Troje verwoest.
vertere	verri versum	vegen	Ventus aequor verrit.	De wind veegt over het water.
vellere } convellere	velli vulsum	rukken, uitrukken, losrukken	Dux milites signa vellere (convellere) iussit.	De veldheer beval de soldaten de vaandels (uit de grond) te rukken (d. w. z.: op te breken).
percellere	percūli perculsum	terneerslaan	Procella arbores percūlit. Cives metu percūsi se dederunt.	De storm heeft de bomen neergeslagen. De burgers, door vrees terneergeslagen, gaven zich over.
visere	vīsi	beziachtigen	Sabini, a Romulo invitati, novam urbem viserunt.	De Sabijnen, door Romulus uitgenodigd, bezichtigden de nieuwe stad.
bibere	bibi	drinken	„Bibant, si edere nolint!”	Laten ze drinken, als ze niet eten willen!
sidere	sedi	gaan zitten (in + abl.)	Nebula in campo sedit (consēdit).	Een nevel heeft zich op het veld neergelaten
considere	consēdi consessum	1. gaan zitten (in + abl.) 2. zich legeren	Zie vorig voorbeeld. Miltiades in campo Marathonio consēdit.	Miltiades legerde zich in het veld van Marathon.
possidere		in bezit nemen	Victores omnia possident, quae possidentur.	De overwinnaars nemen alles, wat wij bezitten, in bezit.
canere	cecīni cantum	1. zingen, bezingen 2. voorspellen, profeteren	Arma virumque cano. Cassandra interitum Troiae cecinit.	Ik bezing de strijd en den held. Cassandra heeft de ondergang van Troje voorspeld.

pangere	pepigi pactum	1. vastslaan, in- slaan	Consul quotannis clavum pangit.	De consul slaat jaarlijks een spijker in (n.l. in de muur van de tempel van Juppiter Capitolinus, als teken van jaarwisseling).
compingere	compēgi compactum	2. sluiten, over- eenkomen	Romani cum Syracusanis societatem pepigerunt.	De Romeinen sloten een bondgenootschap met de Syracusanen.
tangere	tetiġi tactum	samenvoegen	Ulixes multas trabes in ratem compēgit.	Ulixes heeft vele balken tot een vlot samengevoegd.
contingere	contigi contactum	aanraken	Noli me tangere!	Raak mij niet aan!
tendere	tetendi tentum	aanraken	Liberi Troianorum equum ligneum manibus contingebant.	De kinderen der Trojanen raakten het houten paard met hun handen aan.
contendere	contendi contentum	1. spannen 2. uitstrekken 3. kamperen	Non semper arcum tendit Apollo. Infans brachia ad matrem tetendit. Troiani interdum extra urbem tendebant.	Niet altijd spant Apollo zijn boog (Apollo is niet altijd toornig). Het kind strekte de armpjes uit naar de moeder. De Trojanen kampeerden somtijds buiten de stad.
extendere		1. zich inspannen 2. strijden 3. zich begeven 4. bewerken uitstrekken	Remiges contenderunt, ut tempestatem effugerent. Paris cum Menelao armis contendit. Caesar magnis itineribus Romam contendit. Noli contendere quae non certo scis! Maiores pinnae nido extendere.	De roeiers spanden zich in om de storm te ontvluchten. Paris heeft met Menelaus met wapenen gestreden. Caesar begaf zich met grote marsen naar Rome (49 v. C.). Beweer niet, wat gij niet zeker weet! Zijn vleugels wijder uitstrekken dan het nest (zich boven zijn stand verheffen).
intendere		1. uitstrekken 2. richten (een wapen) 3. richten (aan- dacht) 4. dreigend voorhouden, bedreigen met tonen, vertonen	Orator manus intendit. Achilles hastam in iugulum Hectoris intendit. Omnium animi intenti erant ad (in) ludos. Ulixes crimina in Sinonem intendebat. Duodecim vultures se Romulo ostenderunt.	De redenaar strekte de armen uit. Achilles richtte zijn speer op de keel van Hector. Aller aandacht was gericht op de spelen. Ulixes bedreigde Sinon met beschuldigingen.
ostendere	ostendi (ostentatum)	steken	Mulier acu digitum pupūgit.	Twaalf gieren vertoonden zich aan Romulus.
pungere	pupūgi punctum	1. doen staan (trans.)	Miltiades aciem in campo sistit.	De vrouw heeft zich met een naald in haar vinger gestoken.
sistere	stiti statum	2. zich plaatsen, postvatten (intr.)	Miltiades in campo sistit.	Miltiades stelt zijn slagorde in het veld. Miltiades vat post in het veld.

consistere	constiti	1. gaan staan + in + abl. 2. blijven staan 3. bestaan in, uit	Andromache in muro consistit. Zie: resistere. Victus infancium in lacte consistit. Carthaginienses victi omni spe abstiterunt (destiterunt). Eques e palude exstitit. E consuetudine hominum saepe amicitia existit. Homines interdum ex amicis inimici existunt.	Andromache ging op de muur staan. Het voedsel van kleine kinderen bestaat in melk. Toen ze overwonnen waren gaven de Carthagers alle hoop op. De ruiter kwam uit het moeras te voorschijn. Uit de omgang met mensen ontstaat vaak vriendschap. Soms tijds worden mensen van vrienden vijanden.
absistere } desistere }		afzien van, opgeven + abl.		
existere		1. tevoorschijn komen 2. ontstaan 3. worden		
obsistere		in de weg treden, weerstand bieden	Leonidas in Thermopylis Persis obstitit.	Leonidas bood bij de Thermopylae de Perzen weerstand.
resistere		1. blijven staan 2. weerstaan, weerstand bieden	Ad fontem cervus, cum bibisset, restitit. Hostibus resistamus!	Het hert bleef, toen het gedronken had, staan bij de bron. Laten wij de vijanden weerstand bieden.
subsistere		halt houden	Hannibal Alpes transgressus in campo substitit.	Na de Alpen te zijn overgetrokken hield Hannibal halt in het vlakke veld.
cadere	cecidi casum	1. vallen 2. vallen, sneuvelen	Quanto altius ascendit homo, tanto altius cadit. Ad Cannas septuaginta milia Romanorum ceciderunt (occiderunt).	Hoe hoger iemand is gestegen, des te dieper valt hij. Bij Cannae zijn zeventigduizend Romeinen gesneuveld.
accidere	accidi	voorvallen, gebeuren	Gravius nocet, quodcumque inexpertum accidit.	Alwat zonder vroeger ondervonden te zijn, gebeurt, schaaft erger.
concidere		instorten	Urbs Laodicæa terrae motu concidit.	De stad Laodicæa is door een aardbeving ingestort.
decidere		vallen in, neervallen	In foveam decidere.	In de kuil vallen (erin lopen).
incidere		vallen in	Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdis.	Ge valt in Scylla terwijl ge Charybdis wenst te vermijden.
occidere	occidi occasum	1. sneuvelen, vallen 2. onder gaan (v. d. zon).	In foveam, qui fecit, incidit. Zie voorbeeld bij cadere. Solem orientem plures adorant quam occidentem.	Hij, die de kuil gegraven heeft valt er zelf in. Meer mensen aanbidden de opgaande dan de ondergaande zon.
caedere	cecidi caesum	vellen, doden	Ad Cannas septuaginta milia Romanorum caesa (occisa, concisa) sunt.	Bij Cannae zijn zeventigduizend Romeinen geveld.

concidere	concidere	neerhouwen, in de pan hakken
incidere		insnijden, graveren
occidere		doden
pendere	pendere	1. wegen 2. betalen 3. poenam pendere: boete betalen, gestraft worden
impendere	impendere	tenkoste leggen, besteden
suspendere		ophangen(trans.)
pellere	pellere	drijven, verdrijven
appellere	appellere	(navem) landen
compellere	compellere	samendrijven, met geweld drijven
expellere		uitdrijven
impellere		aandrijven
repellere	repellere	terugdrijven (trans.)
currere	currere	(hard) lopen, snellen
accurrere	accurrere	toesnellen
concurrere	concurrere	samenlopen, samenstromen

Zie voorbeeld bij caedere.	Leges in aeneis tabulis incisaerant.	De wetten waren in bronzen tafels gesneden.
	Occisa plus sapit sus.	Een gedood varken heeft nog meer verstand (dan hij).
	Archimedes auream coronam Hieronis pependit. Quaestor militibus stipendium pendit. Verres poenam scelerum pependit (luit, solvit, dedit).	Archimedes heeft de gouden krans van Hieron gewonnen. De quaestor betaalt de soldaten hun soldij. Verres is gestraft voor zijn misdaden.
	Vitam impendere vero.	Zijn leven besteden aan de waarheid.
	Orpheus lyram ex (ab, de) umero suspendit.	Orpheus hing zijn lier aan zijn schouder.
	Ovidius in exilium pulsus est.	Ovidius is in ballingschap gedreven.
	Aeneas ad Africam appulit.	Aeneas is in Africa geland.
	Hercules armentum in speluncam compulit.	Hercules dreef zijn kudde in een spelonk.
	Naturam expellas furca, tamen usque recurrit.	Al drijft ge de natuur met een vork uit, toch zal zij steeds terugkeren.
	Ira Alexandrum, ut Clitum occideret, impulit.	De drift dreef Alexander aan om Clitus te doden.
	Audentes fortuna iuvat timidusque repellit.	De fortuin helpt hen, die wagen, en stoot de vreesachtigen terug.
	Caelum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.	Zij die over zee snellen veranderen wel van luchtstreek maar niet van aard.
	Filia minima natu ad Niobam accurrit.	De jongste dochter snelde op Niobe toe.
	Omnes cives auditā clade ad portas concurrunt.	Alle burgers stromen op het horen van de nederlaag samen naar de poorten.

occurrere			1. tegemoet- lopen 2. er tegen in gaan (om te voorkomen)	Andromache Hectori occurrit.	Andromache liep Hector tegemoet.
recurrere			(snel)terugkeren	Venienti occurrere morbo.	Gaat tegen een ziekte in, wanneer zij nog in aantocht is.
succurrere			te hulp snellen + dat.	Naturam expellas furca, tamen usque recurrat.	Al drijft gij de natuur met een vork uit, toch zal zij steeds terugkeren.
tundere	tunsum		stoten, slaan, beuken	Non ignara mali miseris succurrere disco.	Niet onbekend met rampspoed leer ik ongelukkigen tehulp te snellen. (Woor- den van Medea.)
contundere	contūdi contusum		stukstoten, verbrijzelen	Eandem incūdem diu (= interdiu) noctuque tundere.	Dag en nacht op hetzelfde aambeeld slaan.
obtundere			stomp maken	Grando fruges contūdit.	De hagel heeft het graan verbrijzeld.
discere	didici		leren	Culter longo usu obtūsus est.	Het mes is door het lange gebruik stomp gemaakt.
dediscere	dedidici		afleren	Non scholae, sed vitae discimus.	Niet voor de school, maar voor het leven leren wij.
ediscere			uit het hoofd leren	Docendo discimus.	Door te onderwijzen leren wij.
fallere	fefelli (deceptum)		bedriegen (eigenl.: doen uitglijden)	Dediscit animus sero, quod didicit diu.	Wat de geest lange tijd heeft aangeleerd, leert hij slechts na lange tijd weer af.
				Athenis pueri carmina Homeri ediscebant.	Te Athene leerden de knapen de zangen van Homerus uit het hoofd.
refellere	refelli		weerleggen	Sinon Troianos fefellit.	Sinon heeft de Trojanen bedrogen.
parcere	peperci (temperatum)		sparen + dat.	Cicero multa mendacia Catilinae refellit.	Cicero heeft vele leugens van Catilina weerlegd.
poscere	poposci (postulatum)		eisen (aliquid ab aliquo)	Parcere subiectis et debellare superbos.	De onderworpenen sparen en de hovaar- digen volkomen overwinnen.
reposcere	(zonder perf.)		terugvorderen	Odit filium, qui parcit virgae.	Hij, die de roede spaart, haat zijn zoon
metere	(messem feci) messum		maaïen	Praedo pecuniam a viatore poscebat.	De rover eiste geld van den reiziger.
antecellere excellere praeexcellere			uitmunten	Helenam raptam Graeci reposcunt.	De Grieken vorderen de geroofde Helena terug.
				Ut sementem feceris, ita metes.	Zoals gij zaait (gezaaid zult hebben), zo zult gij maaïen.
				Ulixes antecellebat (excellēbat, praecelle- bat) eloquentiā.	Ulixes muntte uit in welsprekendheid.

furere		woeden	
vergere		neigen, gericht zijn, zich uitstrekken	De door razernij bezeten Ajax woedde tegen de schapen.
arcessere	arcessivi arcessitum arcessivi arcessitum	ontbieden, halen	Gallië strekt zich uit naar het Noorden.
accersere		aangrijpen	Cambyses ontbood een dokter uit Egypte.
capessere	capessivi capessitum		Dappere mannen begeven zich zonder vrees in gevechten. Cicero is reeds als jongeman in de politiek gegaan.
facessere	facessivi facessitum	met ijver ver- richten	De slaaf verrichtte alle voorschriften van zijn heer met ijver.
lacersere	laccessivi laccessitum	1. tarten, tergen 2. uitlokken	De Numidiërs tergen de Carthagers door voortdurend onrecht. Hannibal lokte Fabius tevergeefs tot een strijd uit.
frui	(usus sum)	genieten + abl.	Moge een grijsaard een waardige rust genieten.
fungi	functus sum	verrichten, be- kleden, waar- nemen + abl.	Cicero bekleedde op de door de wet be- paalde leeftijd het consulaat.
defungi		1. ten volle ver- richten, ten einde brengen + abl. 2. (vitā): sterven	Alexander heeft in weinige uren de slag bij de Granicus ten einde gebracht.
loqui	locūtus sum	spreeken	Plato is in zijn tachtigste levensjaar ge- storven.
alloqui		toespreken + acc.	Hoor veel, spreek weinig!
colloqui		een gesprek voe- ren, spreken	Dit is het laatste, wat ik tot u spreek.
queri	questus sum	1. klagen over (+ acc. of de) 2. zich beklagen over	Socrates voerde in de kerker een gesprek met zijn vrienden. Cassandra klaagde over het lot van Troje Het volk beklagde zich over de geweld- dadene der tienmannen.

conqueri			zich beklagen over (+ acc. of de)
sequi	secutus sum		volgen (+ acc.)
assequi consequi			1. bereiken, in- halen 2. bereiken, ver- werven
exsequi			1. najaen, na- streven 2. uitvoeren 3. doen gelden 4. dóórlopen, behandelen gehoorzamen + dat.
obsequi			achternvolgen
persequi			uitgeleide doen
prosequi			op de voet volgen
subsequi			omarmen, om- helzen
amplecti complecti	amplexus sum complexus sum		1. glijden, voort- glijden 2. vallen
labi	lapsus sum		uiteenvallen
dilābi			ontsnappen
elābi			invallen, in- storten
illābi			

Zie vorig voorbeeld.

Signifer „Me sequimini!” clamavit.
FleBILE principium melior fortuna secuta
est.

Canis leporem fugientem assecutus (con-
secutus) est.
HOMERUS carminibus immortalitatem asse-
cutus (consecutus) est.

Suum quisque spem exsequitur.

Legatus omnia Caesaris mandata exse-
cutus est.
SABINI ius suum armis exsequi conati sunt.
Orator omnia egregia facta rei exsequebatur.

Socrates, legibus obsecutus, mortem obiit.

Mors et fugacem persequitur virum.

Cives admirantes Fabios ad portam prose-
cuti sunt.

Fabius Cunctator Hannibalem subseque-
batur.

Ovidius proficiens uxorem complexus (am-
plexus) est.
Quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Praemia si tollas?

Cito pede labitur aetas.

Icarus de caelo in mare lapsus est.

Male parta male dilabuntur

Anguilla est: elabitur.

Si fractus illabatur orbis, inpavidum ferient
ruinae.

De vaandredrager riep uit: „Volgt mij!”
Gunstiger omstandigheden zijn gevolgd
op een droef begin.

De hond heeft de vluchtende haas in-
gehaald.
HOMERUS heeft door zijn gedichten de
onsterfelijkheid verworven.

Ieder streeft zijn eigen verwachting na.

De onderbevelhebber heeft alle opdrachten
van Caesar uitgevoerd.
De Sabijnen hebben beproefd met geweld
van wapenen hun recht te doen gelden.
De redenaar behandelde alle voortreffelijke
daden van den beschuldigde.

Socrates stierf gehoorzaamend aan de
wetten.

De dood vervolgt ook den man, die hem
tracht te ontvluchten.

De bewonderende medeburgers hebben de
Fabii tot aan de poort uitgeleide gedaan.

Fabius de Draler, volgde Hannibal op
de voet.

Ovidius omhelsde, toen hij vertrok, zijn
vrouw.
Wie immers omhelst de deugd om haar-
zelve, als ge de beloningen wegneemt?

De tijd snelt voort met vlugge voet.

Icarus is uit de hemel in zee gevallen.

Wat op slechte wijze verkregen is, valt op
slechte wijze uiteen (Zo gewonnen,
zo geronnen).

Hij is een aal, hij ontsnapt. (Hij is zo glad
als een aal.)

Als de wereld verbrijzeld instort, zal de
instorting hem treffen zonder dat hij
bevreesd is.

nīti	nīsus sum nīsus sum }	1. steunen op + abl. 2. zich inspan- nen, streven	Tiresias baculo nitebatur. Nītere vi summā, si vis virtute nitēre.	Tiresias steunde op een stok. Span u in met de hoogste kracht, indien gij door voortreffelijkheid wilt glanzen.
enīti		1. zich tegen iets op, ergens doorheen, werken 2. zich inspan- nen, streven 3. ter wereld brengen.	Exercitus Hannibālis per fauces Alpium enitebatur.	Het leger van Hannibal werkte zich door de passen der Alpen heen.
uti	usus sum	te beschikken hebben over, gebruiken + abl.	Sol enitebatur ut Phaethontem retineret. Sus alba triginta porculos enixa est.	Sol spande zich in om Phaethon terug te houden. De witte zeug bracht 30 biggen ter wereld.
abūti		misbruik maken van + abl.	Vincere scis, Hannibal, victoriā uti nescis. Cicero Attico amico utebatur.	Gij weet te overwinnen, Hannibal, maar gij weet uw overwinning niet te gebruiken (benutten). Cicero ging met Atticus om als vriend.
adipisci	adeptus sum	verkrijgen, be- reiken, ver- werven (door inspanning)	Quo usque tandem abutēre, Catilina, patientiā nostrā?	Hoe lang toch, Catilina, zult gij ons geduld misbruiken?
comminisci	commentus sum	verzinnen	Demosthenes summam eloquentiae gloriam adeptus est.	Demosthenes verkreeg de hoogste roem van welsprekendheid.
expergisci	experrectus sum	ontwaken	Ulixes scelus Palamedis commentus est.	Ulixes heeft de misdaad van Palamedes verzonnen.
nancisci	nactus sum nactus sum }	verkrijgen (toe- vallig)	M. Manlius clangore anserum experrectus est. Nece Caligulae Claudius potestatem nactus est.	M. Manlius is door het gekwaak der ganzen ontwaakt. Door de moord op Caligula heeft Claudius de macht verkregen.
nasci	natus sum	geboren worden	Nemo sine vitii nascitur.	Niemand wordt zonder fouten geboren.
oblivisci	oblitus sum	vergeten + gen. of acc.	Ulixes benevolentiae (of: benevolentiam) Eumaei non oblitus est.	Ulixes heeft de welwillendheid van Eumaeus niet vergeten.
pacisci	pactus sum	een verdrag sluiten	Camillus cum Gallis pactus est ut copias abducerent.	Camillus heeft met de Galliers overeen- gekomen, dat ze hun troepen zouden wegvoeren.
proficisci	profectus sum	vertrekken	Senatus prosequitur consulem in provin- ciam proficiscentem.	De senaat doet een consul, die naar zijn provincie vertrekt, uitgeleide.
ulcisci	ultus sum	1. zich wreken op (acc.) we- gens (pro). 2. iemand (acc.) wreken	Orestes matrem ultus est pro nece patris. Orestes patrem ultus est.	Orestes heeft zich op zijn moeder gewroken wegens de dood van zijn vader. Orestes heeft zijn vader gewroken.

irasci	suscensui	toornig worden of zijn op + dat.	Achilles Agamemnoni irascebatur.	Achilles werd toornig op Agamemnon.
reminisci		herdenken, zich herinneren	Nestor tria saecula reminiscebatur.	Nestor herinnerde zich drie generaties.
vesci		zich voeden, eten + abl.	Leones carne vescuntur.	Leeuwen eten vlees.

V. VERBA VAN DE VIERDE CONJUGATIE.

sepelire	sepelivi sepulturn	begraven	Creon corpus Polynicis sepeliri vetuit.	Creon verbood het lijk van Polynices te begraven.
aperire	aperui apertum	openen	Claude os, operi oculos!	Sluit uw mond, open uw ogen!
operire	operui opertum	bedekken, over- dekken	Hannibal saepe sagulo opertus dormiebat.	Hannibal sliep vaak, bedekt met een krijgs- mantel.
salire	salui	springen	Limoso(que) novae saliant in gurgite ranae.	De pasgeschapen kikkers springen rond in de modderpoel.
desilire	desilui	afspringen, naar beneden springen	Arion in medias undas desilit.	Arion springt midden in de golven.
transilire		over iets heen springen	Remus muros a fratre aedificatos transiluit.	Remus sprong over de door zijn broer gebouwde muren.
saepire	saepsi saeptum	omheinen, om- ringen	Romulus urbem muris saepsit.	Romulus omringde de stad met muren.
sancire	sanxi sanctum	heiligen, be- krachtigen	Rex foedus iure iurando sanxit.	De koning bekrachtigde het verbond met een eed.
vincire	vinxi vinctum	binden, boeien	Caesar victos vinxit.	Caesar boeide de overwonnenen.
haurire	hausi haustum	1. scheppen, putten 2. uitdrinken 3. doorboren, doorsteken	Rete haurire aquam. Socrates intrepidus poculum hausit. Cato Uticensis gladio pectus hausit.	Water putten met een net. Socrates dronk onverschrokken de (gif)- beker. Cato van Utica doorboorde zijn borst met het zwaard.
exhaurire		uitputten	Vires Priami aetate exhaustae erant.	De krachten van Priamus waren uitgeput door zijn (hoge) leeftijd.

farcire	farsi fartum confersi confertum	volstoppen
confercire		
refercire		
fulcire	fulsi fultum	stutten, steunen
sarcire	sarsi sartum	repareren, herstellen
sentire	sensi sensus	1. gevoelen 2. bemerken
consentire		toestemmen, het eens zijn met
dissentire		van gevoelen verschillen, het oneens zijn met
venire	vēni ventum	komen
advenire		aankomen
circumvenire		1. omsingelen 2. in het nauw, ten val brengen
convenire		1. samenkomen 2. overeenstemmen 3. overeenkomen, het over iets (acc.) eens worden 4. passen
evenire		gebeuren
invenire		vinden
pervenire		bereiken (ad)

Naves <i>far</i> tae (<i>confert</i> tae, <i>refert</i> tae) erant hominibus.	De schepen waren volgestopt met mensen.
Vitis, nisi <i>ful</i> ta est, flectitur in terram.	De wijnstok buigt, als zij niet gestut is, ter aarde.
Tectum veteris domūs sartum est.	Het dak van het oude huis is hersteld.
Quod <i>sent</i> imus loquamur! Leonidas sensit se proditum esse.	Laten we zeggen, wat wij gevoelen. Leonidas bemerkte, dat hij verraden was.
Qui tacet, <i>consent</i> ire videtur.	Wie zwijgt, schijnt toe te stemmen.
Saepe philosophi inter se <i>dissent</i> unt.	Dikwijls zijn de wijsgeren het onderling oneens.
Veni, vidi, vici!	Ik kwam, zag en overwon!
Advena dicitur, qui aliunde <i>advē</i> nit.	Vreemdeling wordt genoemd, die van elders is aangekomen.
Hannibal Romanos ad Trasumennum <i>circum</i> ventos oppressit. Palamedes dolis Ulixis <i>circum</i> ventus est.	Hannibal heeft de Romeinen bij het Tras. Meer omsingeld en vernietigd. Palamedes is door de listen van Ulixes ten val gebracht.
Graeci undique <i>conven</i> iebant ad ludos spectandos. Mores Persarum cum nostris non <i>con</i> veniunt. Inter duces pax <i>convē</i> nit.	De Grieken kwamen van alle kanten samen om de spelen te zien. De zeden der Perzen stemmen niet overeen met de onze. De veldheren zijn het eens geworden over de vrede.
Clipeus ingens Achillis non <i>conven</i> iet manibus tuis!	Het ontzaglijke schild van Achilles zal niet passen voor uw handen!
Quod Cassandra cecinerat, semper <i>even</i> it.	Wat Cassandra voorspeld had gebeurde steeds.
Quaerite et <i>inven</i> ietis.	Zoekt en gij zult vinden.
Ad calcem <i>perven</i> ire.	De eindpaal (het doel) bereiken.

provenire		goed aflopen, gelukken, slagen
subvenire		te hulp komen, bijstaan + dat.
comperire	compēri compertum	te weten komen, constateren
reperire	repperi reperitum	vinden
amicire	amicium	omhullen
blandiri	blanditus sum	vleien + dat., vleierend vragen
largiri	largitus sum	(rijklijk) schenken
mentiri	mentitus sum	liegen
moliri	molitus sum	1. beramen, in het schild voeren 2. met inspanning maken
partiri	partitus sum	delen
potiri	potitus sum	bemachtigen, zich meester maken van + abl. (soms gen.)
sortiri	sortitus sum	loten, door het lot verkrijgen
experiri	expertus sum	1. beproeven, onderzoeken 2. ondervinden, ervaren
opperiri	oppertus sum	afwachten

Themistodolis provenit.	Themistodolis consilium ad Salaminem	Themistocles' beleid is bij Salamis geslaagd.
Caesar Ciceroni subvenit.	Caesar Ciceroni legato circumvento	Caesar is den onderbevelhebber Cicero, die omsingeld was, te hulp gekomen.
Non incerta,	sed comperta refero.	Ik vertel geen onzekere, maar geconstateerde dingen.
Proba merx facile	emptorem reperit.	Goede waar vindt gemakkelijk een koper.
Corpus Caesaris togā	amicium erat.	Het lijk van Caesar was met een toga omhuld.
Nausicaa patri	blandiebatur, ut sibi currum daret.	Nausicaa vroeg haar vader vleierend om haar de wagen te geven.
Bona aliena largiri	facile est.	Het is gemakkelijk anderzins goed weg te schenken.
Mentiri non est	meum.	Liegen is mijn gewoonte niet.
Catilina cotidie	perniciem rei publicae molitur.	Catilina beraamt dagelijks de ondergang van de staat.
Socii Aeneae classem	moluntur, ut patriam relinquant.	De makkers van Aeneas maken (met inspanning) een vloot, om hun vaderland te verlaten.
Iuppiter, Pluto, Neptunus	imperium mundi partiti sunt.	Juppiter, Pluto en Neptunus verdeelden de heerschappij over de wereld.
Augustus imperio (of: rerum)	potitus est.	Augustus heeft zich meester gemaakt van de heerschappij.
Praetores provincias	sortiuntur.	De praetoren verkrijgen de provincies door het lot.
Nero vim veneni in servis	experiebatur.	Nero beproefde de kracht (werking) van het vergif op slaven.
Expertus dico.		Ik spreek uit ervaring. (eig.: ervaren hebbende.)
Hannibal frustra auxilia	oppertus est.	Hannibal wachtte tevergeefs hulptrouwen af.

oriri	ortus sum	1. opkomen 2. ontstaan	Solem orientem plures adorant quam occidentem. Rhenus in Alpibus oritur.	Meer mensen aanbidden de opgaande dan de ondergaande zon. De Rijn ontstaat in de Alpen.
adoriri		1. aanvallen 2. zich verstouten, beginnen + inf.	Latrones viatorem ex insidiis adorti sunt. Hannibal Saguntum oppugnare adortus est.	De rovers hebben den reiziger van een hinderlaag uit aangevallen. Hannibal begon Saguntum te belegeren.
cooriri		ontstaan, uitbreken, losbreken	Magna tempestas coorta est.	Een hevige storm is losgebroken.
assentiri	assensus sum	instemmen, toestemmen + dat.	Optimus quisque Hannoni assentiebatur.	Al de besten stemden in met Hanno.
metiri	mensus sum	meten	Sciam omnia angusta esse mensus Deum.	Ik zal weten, dat alles klein is, wanneer ik God gemeten heb (behalve God).
ordiri	orsus sum	beginnen	Inde toro pater Aeneas sic orsus ab alto.	Daarop begon vader Aeneas aldus van de hoge sofa af.

VI. SEMIDE

reverti	reverti	terugkeren	Nescit vox missa reverti.	Het eenmaal losgelaten woord kan niet meer terugkeren.
deverti	deverti	zijn intrek nemen (ad)	Horatius ad villam suam devertit.	Horatius heeft zijn intrek genomen op zijn buitengoed.
audere	ausus sum	durven, wagen	Audentes Fortuna iuvat.	De fortuin helpt hen die wagen.
gaudere	gavissus sum	zich verheugen in (+ abl.)	Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus.	Laten we ons dus verheugen, zolang als wij jong zijn.
solere	solitus sum	gewoon zijn, plegen	Neglecta solent incendia sumere vires.	Branden plegen, als ze verwaarloosd zijn, in kracht toe te nemen.
fidere	fissus sum confissus sum	vertrouwen + dat. ook wel + abl.	Fidere unius noctis glaciei.	Vertrouwen op ijs van één nacht.
diffidere		wantrouwen + dat.	Laocoön dono Graecorum diffissus est.	Laocoon wantrouwde het geschenk der Grieken.

PONENTIA.

VII. IMPER

SONALIA.

pudet (me)	puduit	ik schaam mij over iets (gen.)
piget (me)	piguit	het verdrijet mij, spijt mij (gen.)
paenitet (me)	paenituit	ik heb berouw over iets (gen.)
taedet (me)	taedit	ik walg, heb afkeer van (gen.)
miseret (me)	miseruit	ik heb medelijden met (gen.)
iuvat (me)	iuvit	het doet mij genoegen
decet (me)	decuit	het past mij
dedecet (me)	dedecuit	het past mij niet
libet (mihi)	libuit	het lust mij, ik wil gaarne
licet (mihi)	licuit	het staat mij vrij, ik mag, kan
(De praedicatieve bepaling b.d. inf. komt ook in de dativ.)		
placet (mihi)	placuit	het behaagt mij
constat	constitit	het staat vast + a. c. i.
praestat	praestitit	het is beter
oportet	oportuit	het behoort + a. c. i.
accidit accidere contingit contingere evenit evenire	accidit contigit evenit	het gebeurt, overkomt mij (mihi), dat (ut)

Verrem non puduit scelerum.	Verr'es schaamde zich niet voor zijn misdaden.
Piget me stultitiae meae.	Ik heb spijt over mijn dwaasheid.
Alexandrum paenituit irae.	Alexander had berouw over zijn drift.
Milites Alexandri taedebat longi itineris.	De soldaten van Alexander hadden afkeer van de lange tocht.
Achillem miseruit Priami.	Achilles had medelijden met Priamus.
Forsan et haec olim meminisse iuvabit.	Wellicht zal het eenmaal aangenaam zijn zich ook dit te herinneren.
Oratorem minime decet (Oratorem dedecet) irasci.	Het past een redenaar volstrekt niet toornig te worden.
Zie vorig voorbeeld.	
Quod nobis libet, non semper licet.	Wat ons lust, (wat wij gaarne willen) is niet altijd geoorloofd.
Quod licet lovi, non licet bovi.	Wat Jupiter vrijstaat, staat niet vrij aan een rund (de eerste de beste).
In causa facili cuivis licet esse diserto.	In een gemakkelijke zaak kan ieder wel sprekend zijn.
Senatui placuit pacem facere.	Het heeft de senaat behaagd (de senaat heeft besloten) vrede te sluiten.
Constat Cleopatram pulcherrimam fuisse.	Het staat vast, dat Cleopatra zeer schoon is geweest.
Accipere quam facere praestat iniuriam.	Het is beter onrecht te lijden dan te doen.
Deligere oportet, quem velis diligere.	Men behoort (met zorg) te kiezen, wien men wil beminnen.
Saepe accidit (evenit), ut erremus. Non cuivis homini contingit adire Corinthum.	Vaak gebeurt het, dat wij dwalen. Niet iedereen valt het tebeurt Corinthen te bezoeken.

fallit fallere fugit fugere praeterit praeterire	fefflit fugit praeterit	het ontgaat mij (me) + a. c. i.	Laocoontem non <i>fefflit</i> (<i>fugit</i> , <i>praeterit</i>) Graecos dolum struxisse.	Het ontging Laocoon niet, dat de Grieken een list beraamd hadden.
apparet apparere	apparuit	het blijkt + a. c. i.	<i>Apparuit</i> consilium Themistoclis optimum fuisse. Caeco <i>apparet</i> .	Het is gebleken, dat het plan van Themistocles zeer goed is geweest. Dat is zelfs een blinde duidelijk.
interest interesse	interfuit	het maakt verschil, is van belang	<i>Interit</i> multum Davusne loquatur an herus.	Het zal veel verschil maken of de slaaf aan het woord is of zijn heer.

VIII. ONRECEL

tollere tollere	sustuli sublatum	1. opheffen 2. lichten 3. aanheffen 4. wegnemen 5. uit de weg ruimen	Potest taurum <i>tollere</i> , qui vitulum <i>sustulit</i> . <i>Naves</i> ancoras <i>sustulerunt</i> . Germani in pugna clamorem <i>tollere</i> solebant. Post cenam ancillae <i>mensas tollebant</i> . Nero Britannicum veneno de medio <i>sustulit</i> . Leve fit, quod bene <i>fertur</i> , onus. Quid vesper <i>ferat</i> , incertum est. <i>Ferunt</i> Homerum caecum fuisse. Sors est sua cuique <i>ferenda</i> . Non omnis <i>fert</i> omnia tellus.	Hij, die een kalf heeft opgetild, kan ook wel een stier optillen. (Al doende leert men.) De schepen hebben de ankers gelicht. De Germanen plachten in het gevecht een geschreeuw aan te heffen. Na de maaltijd namen de dienaressen de tafels weg. Nero heeft Britannicus met vergif uit de weg geruimd. Een last wordt licht als hij op de juiste wijze wordt gedragen. Wat de avond brengt, is onzeker. Men zegt, dat Homerus blind is geweest. Ieder moet zijn eigen lot dragen. Geen land brengt alle vruchten voort.
---------------------------	---------------------	--	--	--

ferri feror afferre affero aufferre aufero conferre confero	attuli allatum abstuli ablatum contuli collatum	<i>Pass.</i> : snellen, ijlen aanbrengen wegdragen, wegvoeren 1. <i>bijeenbrengen</i> , <i>verzamen</i> 2. <i>arma</i> : slaags raken 3. <i>vergelijken</i>	Cyrus equo citato <i>fertur</i> in hostes. Semper aliquid novi Africa <i>affert</i> . „Auferat hora duos eadem” Philémon precatus est. Caesar impedimenta <i>conferri</i> iussit. Romani et Carthaginienses maximo bello <i>contulerunt arma</i> . Mecum <i>conferatur</i> Ulixes!	Cyrus snelt in draf op de vijanden toe. Afrika brengt altijd iets nieuws. „Moge het zelfde uur ons beide wegnemen” bad Philémon. Caesar liet de bagage <i>bijeenbrengen</i> . De Romeinen en de Carthagers zijn in een zeer grote oorlog slaags geraakt. (Een man als) Ulixes wordt (nota bene) met mij vergeleken!
--	--	--	---	--

MATIGE VERBA.

tollere tollere	sustuli sublatum	1. opheffen 2. lichten 3. aanheffen 4. wegnemen 5. uit de weg ruimen	Potest taurum <i>tollere</i> , qui vitulum <i>sustulit</i> . <i>Naves</i> ancoras <i>sustulerunt</i> . Germani in pugna clamorem <i>tollere</i> solebant. Post cenam ancillae <i>mensas tollebant</i> . Nero Britannicum veneno de medio <i>sustulit</i> . Leve fit, quod bene <i>fertur</i> , onus. Quid vesper <i>ferat</i> , incertum est. <i>Ferunt</i> Homerum caecum fuisse. Sors est sua cuique <i>ferenda</i> . Non omnis <i>fert</i> omnia tellus.	Hij, die een kalf heeft opgetild, kan ook wel een stier optillen. (Al doende leert men.) De schepen hebben de ankers gelicht. De Germanen plachten in het gevecht een geschreeuw aan te heffen. Na de maaltijd namen de dienaressen de tafels weg. Nero heeft Britannicus met vergif uit de weg geruimd. Een last wordt licht als hij op de juiste wijze wordt gedragen. Wat de avond brengt, is onzeker. Men zegt, dat Homerus blind is geweest. Ieder moet zijn eigen lot dragen. Geen land brengt alle vruchten voort.
---------------------------	---------------------	--	--	--

deferre defero	detŭli delātum	tegen zijn wil iemand ergens heenvoeren; Pass.: te land, terecht komen	Aeneas in Siciliam delatus est.	Aeneas is in Sicilië te land gekomen.
differre differo	distŭli dilātum	uitstellen	Quod differtur, non aufertur.	Wat uitgesteld wordt, wordt niet afgesteld.
differre differo		verschillen	Hannibal neque vultu neque ingenio a patre differebat.	Hannibal verschilde noch in gelaatsuitdrukking, noch van inborst met zijn vader.
efferre effero	extŭli elātum	1. uitdragen, be- graven 2. in de hoogte steken, roemen	Troiani Hectorem maximo honore extulerunt. Herodotus Leonidam laudibus ad caelum effert.	De Trojanen begroeven Hector met de grootste eer. Herodotus roemt Leonidas hemelhoog.
inferre infero	intŭli illātum	bellum: iemand (dat.) de oor- log aandoen	Victi victoribus denuo bellum intulerunt.	De overwonnenen hebben de overwinnaars opnieuw de oorlog aangedaan.
offerre offero	oblŭli oblātum	aanbieden	Pyrrhus Fabricio ingentia dona frustra obtulit.	Pyrrhus bood Fabricius tevergeefs ontzaglijke geschenken aan.
perferre perfero	perŭli perlātum	(tot het einde toe) verduren	Perfer et obdura!	Verdraag en verduur het!
praeferre praefero	praetŭli praelātum	verkiezen, iets (aliquid) bo- ven iets (alicui rei) stellen	Latinus Aeneam Turno praetulit.	Latinus verkoos Aeneas boven Turnus.
proferre profero	protŭli prolātum	tevoorschijn brengen	Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas.	Wat ook onder de aarde verborgen is, de tijd zal het aan het daglicht brengen.
referre refero	rettŭli relātum	1. terugbrengen 2. se of pedem: zich terug- trekken 3. berichten, melden	O mihi praeteritos referat si Iuppiter annos! Troiani se in urbem rettulerunt.	O, als Juppiter mij de voorbijgegane jaren eens terugbracht! De Trojanen trokken zich in de stad terug.
sufferre suffero	(zonder perf. en sup.)	verdragen, ver- duren	Relata refero.	Ik meld wat mij bericht is.
transferre transfero	transtŭli translātum	overbrengen, verplaatsen	Regulus omnes cruciatus sufferre voluit. Non convalescit planta, quae saepe trans- fertur.	Regulus heeft de ergste folteringen willen verduren. Een plant, die vaak verplaatst wordt, wordt niet krachtig.

velle volo	volui	willen	Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.	Het lot leidt den gewillige, maar sleurt den onwillige mee.
nolle nolo	nolui	niet willen	Noli turbare circulos meos!	Breng mijn cirkels niet in de war!
malle malo	malui	liever willen	Leonidas maluit mori quam fugere.	Leonidas wilde liever sterven dan vluchten.
ire eo	ii itum	gaan	Sic itur ad astra.	Zo gaat men tot de sterren. (Zo wordt men onsterfelijk.)
abire abeo	abii abitum	weggaan	Auctor abit operis, sed tamen exstat opus.	De schepper van het werk is heengegaan, maar toch bestaat het werk nog.
adire adeo		1. gaan naar 2. zich wenden tot iemand (acc.) 3. trotseren (+ acc.)	Non cuivis homini contingit adire Corinthum. Supplex Caesarem adiit.	Niet ieder valt het tebeurt Corinthe te bezoeken. Hij wendde zich smekend tot Caesar.
circumire circumeo		rondgaan	Hercules multa pericula adiit (subiit).	Hercules heeft vele gevaren getrotseerd.
coire coeo		samenkomen	Diogenes cum lucerna circumibat hominem quaerens.	Diogenes ging met een lantaarn rond zoekend naar een mens.
exire exeo		uitgaan	Populus coit in Campum Martium. Exiit qui seminat, seminare.	Het volk komt samen op het Marsveld. Een zaaier ging uit om te zaaien.
inire ineo		1. ingaan, betreden 2. beginnen 3. aanvaarden 4. beramen	Post victoriam consul ovans urbem init.	Na de overwinning ging de consul triomferende de stad binnen.
			Ineunte aestate Romani Baias se conferebant Consules magistratum inibant Kalendis Ianuariis. Nullum consilium sceleris sine te, Catilina, initur.	In het begin van de zomer begaven de Romeinen zich naar Baiæ. De consuls aanvaardden hun ambt op de eerste Januari. Geen enkel plan tot een misdaad, Catilina, wordt zonder u beraamd.
obire obeo		1. (Eigenlijk: tot iets gaan), sterven (met of zonder: mortem) 2. trotseren (gevaren)	Dum Paulus triumphat, duo filii obierunt. Germani pro libertate omnia pericula obibant.	Tervijl Paulus triomfeerde, stierven zijn twee zoons. De Germanen trotseerden voor hun vrijheid alle gevaren.

perire pereo	tegronde gaan, omkomen (passief bij perdo)	Fiat iustitia, pereat mundus! Deliberante senatu perit Saguntum.	Er geschiede recht, al gaat de wereld erdoor tegrond!
interire intereo	= perire	Classis Aeneae naufragio interiit.	De vloot van Aeneas is door schipbreuk ten onder gegaan.
praeterire praetereo	voorbijgaan	Nec quae praeteriit, iterum revocabitur unda, Nec quae praeteriit, hora redire potest.	Noch de golf, die voorbijgegaan is, zal weer teruggeroepen worden, Noch kan het uur, dat voorbijgegaan is, terugkeren.
prodire prodeo	tevoorschijn ko- men, optreden	Raro Tiberius in publicum prodire solebat.	Tiberius placht zelden in het openbaar op te treden.
redire redeo	1. terugkeren 2. tot iets komen	Zie voorbeeld bij praeterire. Res ad triarios rediit.	De zaak is tot de triariërs gekomen, de zaak staat hachelijk.
subire subeo	1. ondergaan 2. op zich nemen	Tarpeia poenam prodicionis subiit. Hercules duodecim labores subiit.	Tarpeia heeft de straf voor haar verraad ondergaan. Hercules heeft twaalf werken op zich genomen.
transire transco	1. overtrekken 2. voorbijgaan (van tijd)	Hannibal Alpes transiit. Sic transit gloria mundi.	Hannibal is de Alpen overgetrokken. Zo gaat 's werelds roem voorbij.
venire veneo	verkocht worden (passief bij vendo)	Romae captivi sub hasta venibant.	Te Rome werden krijgsgevangenen in het openbaar verkocht.
ambire ambio	1. rondom iets gaan 2. rondgaan (vooral als sollicitant, om stemmen te werven)	Oceānus orbem terrarum ambit. Candidāti singulos senatores ambiverunt.	De Oceanus gaat rondom de wereld. De candidaten zijn de senatoren één voor één rondgegaan.
nequire nequeo	niet kunnen	Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.	Indien ik de hemelgoden niet kan ver- murwen, zal ik de onderwereld in beweging zetten.
facere facio	1. maken, doen 2. maken, kiezen, benoemen tot (+ praedicat. accus.)	Facere de necessitate virtutem. Duo cum faciunt idem, saepe non est idem. Populus Ciceronem consulem fecit. Cicero suo anno consul factus est.	Van de nood een deugd maken. Wanneer twee hetzelfde doen, is het vaak niet hetzelfde. Het volk heeft Cicero tot consul ge- kozen. Cicero is op de door de wet vereiste leef- tijd tot consul gekozen.

Het passivum van facio wordt vervangen door:

fieri fio	factus sum	1. worden 2. gemaakt, ge- daan worden 3. gebeuren, ge- schieden
Eerste type van samenstellingen van facio (met werkwoordsstam of adverbium).		
calefacere calefacio Pass. calefierī calefio	calefeci calefactum calefactus sum	warm maken warm worden
assuefacere assuefacio		(iemand) gewen- nen aan iets (abl.)
patefacere patefacio		openen
satisfacere satisfacio		voldoening geven aan iemand (dat.)
benefacere benefacio		weldoen, wel- daden bewij- zen (+ dat.)
malefacere malefacio		kwaad doen (+ dat.)
Tweede type van samenstellingen van facio (met praepositie).		
conficere conficio Pass. confici conficior	confeci confectum confectus sum	1. afmaken, vol- brengen 2. afleggen (een weg) 3. uitputten, af- matten
afficere afficio		iemand iets aan- doen, iemand met iets vervullen (aliquem ali- quā re)

Tandem surculus fit arbor. Ex ramis remi fiunt. Fiat voluntas tua!	Eindelijk wordt het rijsje een boom. Van takken worden roeiriemen gemaakt. Uw wil geschiede!
Ancilla aquam calefacit. Aqua calefit.	De dienstmaagd maakt het water warm. Het water wordt warm.
Laecedaemonii filios doloris patientiā as- suefaciebant.	De Lacedaemoniers gewenden hun zonen aan het verduren van pijn.
Urbes Asiae portas Alexandro patefecerunt.	De steden van Azië hebben de poorten geopend voor Alexander.
Sero Agamemnon Achilli satisfacere para- tus erat.	Te laat was Agamemnon bereid Achilles voldoening te geven.
Bonis quod beneficit, haud perit.	De weldaad, die aan edele mensen wordt bewezen, gaat niet teloor.
Malefacere qui vult, nunquam non causam invenit.	Wie kwaad wil doen, kan altijd wel een aanleiding vinden.
Penelope vestem feralem Laertae nun- quam confecit.	Penelope heeft de lijkwade voor Laertes nooit afgemaakt.
Caesar longam viam paucis diebus confecit. Anchises longis erroribus confectus in Sicilia obiit.	Caesar legde de lange weg in weinige dagen af. Anchises is, uitgeput door de lange om- zwervingen, op Sicilië gestorven.
Mors Germanici totum exercitum maximo dolore affecit. Populus Romanus virgines Vestales egre- gio honore afficiebat. Horatius a Maecenate multis beneficiis affectus est.	De dood van Germanicus heeft het gehele leger met de grootste smart vervuld. Het Romeinse volk bewees de Vestalse maagden buitengewone eer. Horatius is door Maecenas met vele wel- daden overladen.

deficere deficio	1. in de steek laten + acc. 2. afvallen van (ab)	Negandi causa avarum nunquam deficit.	Het ontbreekt den vrek nooit aan een reden om te weigeren (iets te geven).
efficere efficio	1. bewerken, uitwerken 2. maken (+ praedicat. ac- cus.)	Bello Punico secundo non multae gentes a Romanis defecerunt.	In de tweede Punische oorlog zijn niet vele volken van de Romeinen afgevallen.
interficere interficio	doden	Senectus efficit. ut vires nos deficient.	De ouderdom werkt uit, dat de krachten ons in de steek laten.
perficere perficio	volbrengen	Paupertatem(que) ferendo effecere levem.	Door de armoede te dragen hebben ze haar licht gemaakt.
praeficere praeficio	aan het hoofd stellen van (dat.)	Clytaemnestra Agamemnonem redeuntem interfecit.	Clytaemnestra doodde Agamemnon bij zijn terugkeer.
proficere proficio	1. vorderen, vorderingen maken 2. baten	Aut nunquam tentes, aut perfice!	Of ge moet iets nooit beproeven, of ge moet het volbrengen.
reficere reficio	aan het hoofd stellen van (dat.)	Athenienses Mitiadem exercitui praefecerunt.	De Atheners hebben Mitiades aan het hoofd van het leger gesteld.
sufficere sufficio	1. voldoende zijn, voldoende de aanwezig zijn 2. in de plaats kiezen	Alexander Tyrum oppugnans diu nihil profecit.	Alexander heeft, toen hij Tyrus belegerde, lange tijd geen vorderingen gemaakt.
		Quid leges sine moribus vanae proficiunt?	Wat baten vruchteloze wetten als er geen goede zeden zijn?
		Saguntini frustra muros reficiebant.	De Saguntijnen trachtten tevergeefs hun muren te herstellen.
		Exercitui Xerxis aqua non sufficebat.	Er was voor het leger van Xerxes niet voldoende water.
		Consuli intra annum mortuo alius sufficitur.	Voor een consul, die binnen zijn ambtsjaar is gestorven, wordt een ander in de plaats gekozen.

IX. VERBA

meminisse memini	zich herinneren (+ gen. of acc.) haten	<i>Memento mori!</i>	Denk eraan, dat ge sterfelijk zijt!
odisse odi		<i>Oderint, dum metuant.</i>	Laten ze mij haten, mits zij mij vrezen.
coepisse coepi	begonnen zijn	<i>Dimidium facti, qui coepit habet.</i>	Die begonnen is heeft reeds de helft van het werk.
novisse novi	weten, kennen	<i>Quam quisque norit artem, in hac se exerceat.</i>	Welke kunst een ieder verstaat, laat hij zich daarin oefenen.

X.

ESSE.

esse sum	fui	<i>Cogito ergo sum.</i>	Ik denk, derhalve ben ik.
abesse absum	afui	<i>Zama quinque dierum iter a Carthagine abest.</i>	Zama is een reis van vijf dagen van Carthago verwijderd.
adesse adsum	affui	<i>Adsum qui feci.</i> <i>Nemo Sexto Roscio in iudicio adesse ausus est.</i>	Hier ben ik, die het gedaan heb. Niemand durfde Sextus Roscius voor het gerecht bijstaan.
deesse desum	defui	<i>Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.</i>	Ook al ontbreken de krachten, toch is de wil te prijzen.
interesse intersum	interfui	<i>Intra Scyllam et Charybdim angustum fretum intererat.</i> <i>Convivio interesse non potui.</i>	Tussen Scylla en Charybdis was een nauwe zeestraat. Ik heb het gastmaal niet kunnen bijwonen.
obesse obsum	obfui	<i>Multis gloria obfuit.</i>	Velen is de roem schadelijk geweest.
praeesse praesum	praefui	<i>In pugna Salamina Themistocles classi praeerat.</i>	In de slag bij Salamis stond Themistocles aan het hoofd van de vloot.

prodesse prosum	profui	van nut, tot voordeel zijn + dat.	Perfer et obdura, dolor hic tibi proderit olim.	Verdraag en verduur het, ook deze smart zal u eenmaal tot voordeel zijn.
superesse supersum	superfui	over zijn, resten, nog in leven zijn	E tota gente Fabiorum unus supererat.	Van het gehele geslacht der Fabij was er slechts één over.
posse possum	potui	kunnen	Non omnia possumus omnes.	Wij kunnen niet allen alles.

XI. VERBA

A. Afgeleid van verba: voorzover ze voorkomen, zijn perfectum en supinum gelijkluidend met de overeenkomstige vormen van het grondwoord.

adolescere	adolēvi	opgroeien, vol- wassen worden	Romulus et Remus adoleverunt apud Faustulum pastorem.	Romulus en Remus zijn opgegroeid bij den herder Faustulus.
coalescere	coalui	aaneengroeien, samensmelten	Aborigines et Troiani coalescebant in dies magis.	De Aborigines en de Trojanen smolten van dag tot dag meer samen.
(con)senescere	(consenui)	oud worden	Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis.	De tijd glijdt voort en terwijl de jaren in stilte voorbijgaan worden wij oud.
conticescere	conticui	ophouden met spreken, verstommen	Conticuiere omnes intentique ora tenebant.	Allen zwegen en hielden hun gelaat vol aandacht (op hem) gericht.
convalescere	convalui	(weer) krachtig worden	Non convalescit planta, quae saepe trans- fertur.	Een plant, die vaak verplaatst wordt, wordt niet krachtig.
exardescere	exarsi	ontbranden	Oedipus irā in Tiresiam exarsit.	Oedipus ontbrandde in toorn tegen Tiresias.
erubescere	erubui	blozen, schaam- rood worden	Epistula non erubescit.	Een brief bloost niet. (Papier is geduldig.)
ingemiscere	ingemui	beginnen te zuchten	Ingemisco tamquam reus, Culpa rubet vultus meus.	Ik begin te zuchten als een aangeklaagde, Mijn gelaat wordt rood door schuld- bewustzijn.
obstipescere obstupescere	obstupui obstupui }	verstijven, ver- baasd staan	Obstupui steteruntque comae . . .	Ik stond verbaasd en mijn haren rezen te berge.
sciscere	scivi scitum	besluiten	Plebs scivit ut plebei secederent in Montem Sacrum.	De plebs heeft besloten, dat de plebeiers zouden uitwijken naar de Heilige Berg.

INCHOATIVA.

Romulus et Remus adoleverunt apud Faustulum pastorem.	Romulus en Remus zijn opgegroeid bij den herder Faustulus.
Aborigines et Troiani coalescebant in dies magis.	De Aborigines en de Trojanen smolten van dag tot dag meer samen.
Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis.	De tijd glijdt voort en terwijl de jaren in stilte voorbijgaan worden wij oud.
Conticuiere omnes intentique ora tenebant.	Allen zwegen en hielden hun gelaat vol aandacht (op hem) gericht.
Non convalescit planta, quae saepe trans- fertur.	Een plant, die vaak verplaatst wordt, wordt niet krachtig.
Oedipus irā in Tiresiam exarsit.	Oedipus ontbrandde in toorn tegen Tiresias.
Epistula non erubescit.	Een brief bloost niet. (Papier is geduldig.)
Ingemisco tamquam reus, Culpa rubet vultus meus.	Ik begin te zuchten als een aangeklaagde, Mijn gelaat wordt rood door schuld- bewustzijn.
Obstupui steteruntque comae . . .	Ik stond verbaasd en mijn haren rezen te berge.
Plebs scivit ut plebei secederent in Montem Sacrum.	De plebs heeft besloten, dat de plebeiers zouden uitwijken naar de Heilige Berg.

consciscere	conscīvi conscitum			Cato Uticensis mortem sibi conscivit.	Cato van Utica heeft zelfmoord gepleegd.
desciscere			zich berokkenen afvallen	Multae Galliae gentes a Romanis desciverunt.	Vele volkstammen van Gallië zijn van de Romeinen afgevallen.
B. Afgeleid van adiectiva.					
evanescere	evanui		verdwijnen, vergaan	Sole oriente nebulae in auras evanescent.	Als de zon opkomt, verdwijnen de nevels in de lucht.
percrebrescere	percrebrui		zich verbreiden, algemeen worden	Mox fama percrebruit Hannibalem Alpes transiisse.	Weldra verbreidde het gerucht zich, dat Hannibal de Alpen was overgegaan.

WOORDENBOEKEN OUDE TALEN

Dr. F. MULLER Jzn. en Dr. J. H. THIEL
B E K N O P T
GRIEKSCH-NEDERLANDSCH
Prijs, gebonden . . . . . f 5,90

Dr. F. MULLER Jzn.
GRIEKSCH-NEDERLANDSCH
Prijs, gebonden . . . . . 3e druk f 9,90

Dr. F. MULLER Jzn. en Dr. E. H. RENKEMA
B E K N O P T
LATIJNSCH-NEDERLANDSCH
Prijs, gebonden . . . . . 2e druk f 5,90

Dr. J. VAN WAGENINGEN en Dr. F. MULLER Jzn.
LATIJNSCH-NEDERLANDSCH
Prijs, gebonden . . . . . 4e druk f 9,90

M. J. KOENEN—Dr. J. F. P. VAN ANROOY
KLASSIEK HANDWOORDENBOEKJE
bevattende de verklaring van namen uit de Grieksche en
Romeinsche mythologie, aardrijkskunde en geschiedenis, bewerkt
door Dr. J. F. P. VAN ANROOY
Met een verklaring van namen uit de Germaansche
(Noordsche) mythologie, bew. door Dr. J. ENDEPOLS
Prijs, gebonden . . . . . 6e druk f 1,60

INHOUD.

	Blz.
Voorbericht	3
I. Verba als capio	4 en 5
II. Verba van de eerste Conjugatie	14 en 15
III. Verba van de tweede Conjugatie	20 en 21
IV. Verba van de derde Conjugatie	36 en 37
V. Verba van de vierde Conjugatie	96 en 97
VI. Semideponentia	102 en 103
VII. Impersonalia	104 en 105
VIII. Onregelmatige Verba	106 en 107
IX. Verba Defectiva	118 en 119
X. Esse	118 en 119
XI. Verba Inchoativa	120 en 121
Register	124
Inhoud	128